

На славу нашої преславної України

Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО, генеральний директор Національного культурного центру, доктор історичних наук, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка

За кілька кроків від найзнаменитішої вулиці Росії — стародавнього Арбату розташовано Національний культурний центр. Наш будинок — № 9 — першим розпочинає славнозвісний Старий Арбат по непарному боці вулиці, на якому жив і Пушкін. Будинки 1, 3, 5, 7 вже давно знесені, й нині на їхньому місці стоїть новітній офісно-торговий комплекс, який у нашому випадку не рахується — історичний Арбат має свою відвічну нумерацію. Йому — Арбату — цього року виповнюється 520 літ. А нам — 20. Але історія стає доступнішою, а ми відчуваємо себе ближчими до минулого, коли знаємо й пам'ятаємо про те, що:

— в історичних документах згадка про російський “Арбат” і українського “козака” вперше з'являється майже одночасно — наприкінці XV століття;

— три століття тому на Арбаті, недалеко від цього місця, гарцювало 20 тисяч українських козаків гетьмана Петра Сагайдачного, які саме з боку Арбатських воріт штурмували Москву. Серед них був і майбутній гетьман запорозького козацтва полковник Михайло Дорошенко, а його внук — український гетьман Петро Дорошенко закінчив своє життя в почесному засланні під Москвою в Ярополчі наприкінці XVII століття;

— у середині XIX століття Арбатом проходив Тарас Шевченко, “блукаючи по закарлючистих вулицях московських”, а в квітні 1861 року домовина з поетовим прахом знаходилася за сотню кроків звідси — в храмі Тихона Амафунтського, і саме з арбатської землі вона почала свій вікопомний шлях на кінних дрогах до Чернечої гори в Каневі;

— не далі від нас і до будинку на Нікітському бульварі, в якому жив і помер великий українець Микола Гоголь. Безперечно, що він не міг не бачити наш будинок;

— сто літ тому в будинку № 55 на Арбаті півроку мешкав Михайло Грушевський, який тут і отримав звістку про те, що його обрано головою Української Центральної Ради.

Постанова Кабінету Міністрів України “Про створення Культурного центру України в м. Москві” від 14 травня 1993 року, підписана Прем'єр-міністром України Леонідом Кучмою, була історичною постановою.

Культурний центр України в Москві стократ реально підтвердив і показав повсякчасну духовну присутність національних геніїв в Українському домі, який є власністю нової, незалежної України й успішно працює в ім'я нашої держави.

Сьогодні ми вдячні всім, хто був причетний до заснування, створення та становлення Культурного центру в Москві, який уперше дав Україні можливість стверджувати себе за кордоном справді самостійною культурною політикою.

Серед цих, особливо дорогих нам людей, є два великих українці, які не так давно пішли від нас — Павло Романович Попович і Богдан Сильвестрович Ступка.

Пам'ять про них назавжди увічнено в Центрі. Ім'я Павла Поповича носить тепер Українська недільна школа, а нашій Бібліотеці присвоєно ім'я Богдана Ступки.

Не могу не зачитувати слова з привітання Центру від однієї з найсильніших регіональних організацій — українців Башкортостану “Кобзар”:

“Високого поцінування заслугове та відповідальна й самовіддана творча праця, котру ви щодня здійснюєте на благо України та усієї української світової спільноти, допомагаючи українцям діаспори підтримувати постійний духовний зв'язок зі своєю історичною Батьківщиною, формувати нову генерацію українців-патріотів. Ви об'єднуєте навколо себе всіх небайдужих до справи відродження української мови, національної освіти та культури на теренах Росії”.

Закінчення на стор. 10

24 травня Національний культурний центр України в Москві відзначив своє 20-річчя

Із вітальним словом на урочистих зборах виступив Надзвичайний і Повноважний Посол України в Російській Федерації Володимир Єльченко. Він зачитав привітання від Президента України Віктора Януковича, у якому зазначено: “Високо ціную ваш внесок у справу популяризації самобутньої української культури і мистецтва в Російській Федерації, вивчення української мови, підтримки зв'язків з українцями в Росії та сприяння міжкультурному діалогу.”

Завдяки високому професійному рівню вашого колективу, реалізації інформаційно-просвітницьких програм Центр став авторитетним осередком національної культури за кордоном”.

Також Володимир Єльченко виголосив привітання від міністра закордонних справ України Леоніда Кожари та міністра культури України Леоніда Новохатька.

Із вітальним словом виступив статсекретар — заступник міністра закордонних справ Російської Федерації Григорій Карасін.

Заступник керівника Секретаріату Державного управління справами Президента України, начальник Управління роботи з персоналом Марія Туркота вручила працівникам Національного культурного центру почесні грамоти від імені керівника Державного управління справами Андрія Кравця. Було вручено також почесні відзнаки і грамоти Міністерства культури України, підписані міністром Леонідом Новохатьком та почесні грамоти Академії педагогічних наук України, підписані Президентом академії Василем Кременем.

На урочистих зборах із привітальними словами виступили голова Товариства української культури “Славутич”, академік, заслужений діяч науки Російської Федерації Василь Антонів; доктор філологіч-

них наук, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Юрій Барабаш; голова Правління Ради земляцтв України, дійсний державний радник Російської Федерації I класу, доктор політичних наук Микола Лях; член ради Регіональної громадської організації “Українці Москви”, солістка Великого театру, заслужена артистка Росії, заслужена артистка України Галина Чорноба; письменник і перекладач, заступник голови Правління, генеральний директор Спілки письменників Росії Володимир Середин; почесний голова Ради земляцтв України, голова Луганського земляцтва в Москві Микола Челомбитько; голова Правління Міжнародного фонду “Наукове партнерство”, голова Правління Міжнародного фонду “Культурне надбання” Віктор Карцев; заступник керівника — начальник Управління зі збереження культурних цінностей Федеральної служби з нагляду за дотриманням законодавства у сфері охорони культурного надбання (Росохоронкультура), державний радник Російської Федерації I класу Віктор Петраков та інші.

Загалом у Центр надійшло понад півсотні вітань із України та Росії — від Все-

українського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, Спілки письменників Росії, Інституту історії НАН України, Інституту літератури НАН України ім. Т. Г. Шевченка, Київської дитячої Академії мистецтв, Національного академічного театру опери та балету імені Т. Г. Шевченка, Українського інституту національної пам'яті, Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, Інституту археології НАН України, Національного академічного театру російської драми ім. Лесі Українки, інших українських і російських мистецьких, наукових, освітніх, громадських організацій, культурних центрів іноземних держав у Москві.

Державна установа України в Москві отримала привітання від багатьох українських організацій Росії — з Воронежа, Москви та Московської області, Нижнього Новгороду, Омська, Приморського краю, Республіки Башкортостан, Республіки Карелії, Республіки Комі, Республіки Марій Ел, Республіки Татарстан, Рос-това, Саратова, Сургуту, Твері, Удмуртської Республіки, Хабаровського краю, Челябінської області та інших.

Відбувся святковий концерт, у якому взяли участь колективи, що працюють у Національному культурному центрі України, — Українська народна хорова капела Москви під керівництвом заслуженого працівника культури Росії та України Вікторії Скопенко, Український музично-драматичний театр-антреприза “Еней” під керівництвом лауреата міжнародних конкурсів, соліста Великого театру Миколи Решетняка і майстрів мистецтв Росії та України.

“Вільне слово як показник демократичного суспільства завжди викликало ненависть у апологетів суспільства тоталітарного”.

Кулаком по свободі слова

Боязнь вільного слова — перша ознака слабкості режиму

Мабуть, не випадково під час подій 18 травня, коли опозиція проводила акцію “Вставай, Україно!”, а регіонали свій недолугий “антифашистський марш”, суспільство чи не найбільше вразило побиття журналістів. Адже, як відомо, вільне слово — показник демократичного суспільства і завжди викликало ненависть у апологетів суспільства тоталітарного.

Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

Отже, під час ходи опозиції на представників партії “Свобода” напали молодики спортивної статури. Це знімали журналістка “5 каналу” Ольга Сніцарчук і фотокореспондент Влад Содель. Побачивши це, бойовики накинулися на журналістів і жорстко їх побили. Ольгу Сніцарчук швидко відвезли до лікарні. Міліція не зреагувала на цей інцидент і не захистила журналістів.

Того ж дня різку оцінку події дав парламентський Комітет із питань свободи слова й інформації. “Дії учасників антифашистського мітингу, організованого владою, насправді виявилися сучасним виявом фашизму у нашій країні”, — наголосив голова комітету Микола Томенко. У зверненні до міністра МВС Віталія Захарченка члени Комітету вимагають притягнути до відповідальності причетних до нападу на журналістів.

Нападник, який бив Ольгу Сніцарчук, 20-річний мешканець Білої Церкви Вадим Тітушко на прізвисько “Румун”, який на початку акції разом із друзями стояв в охороні мітингу регіоналів. Слідчий відділ Шевченківського райуправління столичної міліції відкрив проти нього кримінальне провадження за ч. 1 ст. 125 Кримінального кодексу “Умисне легке тілесне ушкодження” і ст. 171 “Перешкодження законній професійній діяльності журналістів”. Коли запахло смалем, Тітушко, у якого вже є одна судимість і якому світять тюремні ґрати, сказав, що Ольгу Сніцарчук він не бив, а вона сама впала. І що взагалі його “на мітинг найняла опозиція”.

Обурена громадськість вима-

гає розслідування і покарання винних. Національна спілка журналістів України і Незалежна медіа-профспілка долучилися до захисту колег.

За наполяганням опозиції ВР створила Тимчасову слідчу комісію зі з’ясування обставин нападу на журналістів і розслідування інших фактів тиску на мас-медіа, перешкодження професійній діяльності журналістів. Автор проекту постанови Арсеній Яценюк.

На вимогу опозиції для звіту до парламенту викликали міністра внутрішніх справ Захарченка, який так і не зміг пояснити бездіяльність міліції щодо захисту журналістів.

А між тим, бойовика Тітушка суд випустив на підписку про невиїзд. Є інформація, що йому інкриминуватимуть звичайне хуліганство замість доволі серйозної статті 171 Кримінального кодексу — перешкодження професійній діяльності журналістів, яка передбачає до кількох років ув’язнення.

Обурені журналісти 22 травня влаштували демарш під час засідання Кабміну: повернулися до прем’єра Азарова й урядовців спинами, на яких були плакати з написами “Сьогодні журналістка! Завтра — ваша дружина, сестра, донька. Дійте!” Нерви у прем’єра на витримали, він наказав вигнати журналістів із засідання і позбавити їх акредитації при Уряді. Пізніше охолов, акредитацію не скасували.

Нервозність урядовців спонукала ще одну акцію протесту і солідарності журналістів наступного дня, вже під стінами Кабміну.

Розгляд ситуації тривав і в парламентському Комітеті з питань свободи слова та інформації, де констатували бездіяльність міліції під час інциденту. Адже навіть вик-

Акція протесту журналістів під Кабміном

ликаний на засідання Комітету керівник столичної міліції Валерій Коряк визнав, що міліція “проявила нерішучість”. Відтак у столичному управлінні МВС розпочали службове розслідування.

Нарешті й прокуратура Шевченківського району порушила кримінальну справу щодо дій столичної міліції: за попередньою кваліфікацією за ч. 1 ст. 367 Кримінального кодексу — “Службова недбалість”.

Озвалася й Партія регіонів. Але її заява — черговий зразок лицемір’я. У ній щодо побиття журналістів зазначено: “Опозиція не змогла забезпечити нормальні умови роботи представників ЗМІ під час проведення свого мітингу”. Але ж “забезпечувати нормальні умови”, тобто правопорядок, зобов’язані якраз правоохоронні органи. А вони є структурою очолюваної тими ж регіоналами влади і повністю їм підконтрольні. Та законність і порядок для них на десятому місці, бо треба обслуговувати правлячу партію, а не служити закону.

Громадськість чекає не лише розслідування цього брутального нападу на журналістів і покарання безпосередніх винуватців, а й належної оцінки дій міліції. І навіряд чи цього разу вдасться “зам’яти” таку резонансну справу, як це було раніше.

xxx

Ця скандальна історія не випадкова, а закономірна на тлі ситуації зі свободою слова в Україні. Опрілюднено звіт Інституту масової інформації, де зафіксовано, що 2012-й рекордний за останні 10 років за кількістю порушень прав журналістів на їхню професійну діяльність. Їх зафіксовано 324, тобто майже щодня відбувається грубе порушення закону щодо медіа. Серед зафіксованих порушень 6 арештів і затримань журналістів, 40 випадків їх побиття, нападів, залякування, десятки випадків економічного та політичного тиску на медіа, 50 судових позовів до журналістів і редакцій. Відзначено також посилення цензури, подальшу монопо-

лізацію інформаційного простору в руках людей і структур, наближених до влади. За рейтингом свободи слова Україна й надалі перебуває в другій сотні країн світу.

Реакція правоохоронних органів на все це млява. За рік порушили лише 6 кримінальних справ за ст. 171 КК України, хоч їх можна порушувати чи не по всіх 324 випадках.

Нині зросли розміри судових позовних вимог до медіа та журналістів. Причина — скасування 2011 року підвищених ставок державного мита під час подання таких позовів. Тепер ображені публікаціями позивачі подають позови про захист своєї доволі сумнівної “честі й гідності” на сотні тисяч, а то й мільйони гривень.

xxx

Якихось позитивних зрушень 2013 рік не приніс. Більше того, почалися дивні “наїзди” на Інтернет. Ось свіжі факти: 21 травня Дніпровський суд Києва вніс ухвалу, згідно з якою власник інтернет-форуму, що об’єднує мешканців одного зі столичних будинків, має сплатити 14 мільйонів гривень штрафу! Так оцінив суд збитки, яких начебто зазнала одна будівельна компанія через обговорення мешканцями внутрішніх проблем, що нагромадилися у цьому будинку.

Прецедент уже був. Кілька місяців тому подібне рішення виніс один із судів на Одещині щодо мешканців села, які спробували обговорити на інтернет-форумі скандальну ситуацію, коли їх хотіли виселити задля однієї сумнівної забудови. “Сидить і мовчить”, так треба розуміти рішення суду.

А вже після скандалу з побиттям журналістів у столиці — інцидент у Хмельницькому. Один із учасників дорожньої аварії накинувся на журналістку обласного державного телерадіоканалу “Поділля-центр” Оксану Чушкіну, щоб завадити їй знімати події. “Він наблизився до мене і почав заламувати руку. Двоє інспекторів ДАІ ніяк не відреагували на це і спокійно дивилися. Потім нападник вирвав

мобільний телефон і кинув у бік дашника, який згодом цей телефон віддав мені”, — повідомила журналістка. Прокуратура області заявила, що почато кримінальне провадження за ст. 171 КК України. Побачимо, чим воно закінчиться.

У нашій державі дуже демократичні закони, Конституція. Просто туди варто частіше заглядати насамперед правоохоронцям та іншим державним чиновникам. Для тих, хто вигадує свої “закони”, аби перешкодити діяльності журналістів, доведеться нагадати положення Закону України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”. Подібні положення є й у законах про електронні медіа, про інформацію. Отже, стаття 26 згаданого Закону:

“Журналіст має право:

1) на вільне одержання, використання, поширення (публікацію) та зберігання відкритої за режимом доступу інформації;

2) відвідувати державні органи влади, орган місцевого і регіонального самоврядування, а також підприємства, установи і організації та бути прийнятим їх посадовими особами;

3) відкрито здійснювати записи, в тому числі із застосуванням будь-яких технічних засобів, за винятком випадків, передбачених законом;

7) по пред’явленні редакційного посвідчення чи іншого документа, що засвідчує його належність до друкованого засобу масової інформації, перебувати в районі стихійного лиха, катастроф, в місцях аварій, масових безпорядків, на мітингах і демонстраціях, на територіях, де оголошено надзвичайний стан”.

Детально, вичерпно і зрозуміло. Необхідно лише дотримуватися закону, що є першою ознакою “правової, демократичної держави” (стаття 1 Конституції України). Коли ж діє закон кулака, то таке суспільство називається дещо інакше: фашистським і неєвропейським. Організаторам шоу під гаслом “До Європи — без фашизму!” про це варто б пам’ятати.

Заява секретаріату НСПУ

Як відомо всій країні, 18 травня під час масової акції у Києві за цілковитого невтручання працівників міліції відбулося цинічне побиття журналістки “5 каналу” Ольги Сніцарчук.

Національна спілка журналістів України (НСЖУ) та Незалежна медіа-профспілка (НМПУ) виступили зі спільною заявою, в якій вимагають від міністра внутрішніх справ Віталія Захарченка або змусити своїх підлеглих виконувати належні обов’язки, або піти у відставку.

Секретаріат НСПУ підтримує заяву колег-журналістів, солідаризується з ними у прагненні протистояти будь-яким зазіханням на свободу слова, рішуче засуджує черговий акт перешкодження журналістської діяльності, вимагає від МВС і його керівництва неухильного забезпечення норм чинного законодавства, зокрема й насамперед у медіа-сфері.

Віктор БАРАНОВ, Володимир БАРНА, Любоп ГОЛОТА, Сергій ГРАБАР, Григорій ГУСЕЙНОВ, Дмитро ІВАНОВ, Михайло КАМЕНЮК, Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

Володимир ОГРИЗКО: «Росія все ще сподівається відмовити Україну від ЄС»

Незапланована зустріч президента Віктора Януковича та президента Росії Володимира Путіна 26 травня свідчить про спробу Росії відмовити Україну від євроінтеграції, переконаний Володимир Огризко, міністр закордонних справ України (2007—2009):

“Усі ці спроби російської сторони змусити Україну не робити вибору ми спостерігаємо вже не один місяць із різним ступенем активності. Але поки, мені здається, ро-

сійській стороні не вдається “дотиснути” і переконати українську сторону в тому, що треба відмовитися від європейського вибору, і в цьому я бачу певний позитив”.

Водночас він зазначив, що прихований характер зустрічі свідчить про те, що в українсько-російських відносинах досі ще відсутня прозорість і все відбувається в умовах, коли спочатку все приховують, а потім раптово повідомляють про нові домовленості.

“Мені здається, що зараз у дуже

багатьох кремлівських кабінетах зрозуміли, що Україна йде, і Кремль втрачає вплив на нашу державу, і ось зараз, зокрема ця непередбачена... зустріч, свідчить про те, що відбуваються останні спроби зупинити процес (євроінтеграції)”, — додав В. Огризко в ефірі “5 телеканалу”.

На його думку, Росія на цьому етапі намагається загальмувати те, що практично вже загальмувати неможливо, маючи на увазі можливе укладання угоди про асоціацію

між Україною і ЄС на саміті у Вільнюсі у листопаді 2013 року.

Україні потрібно інтегруватися туди, де пропонують правові гарантії захисту державного суверенітету, і такі гарантії може запропонувати тільки ЄС, а не Митний союз, — наголосив экс-міністр.

Він виключає можливість інтеграції водночас у двох векторах — у Митний союз Єдиного економічного простору (Росія, Білорусь і Казахстан), з одного боку, і в ЄС — з іншого.

28—29 травня президент Віктор Янукович відвідує Казахстан за запрошення президента цієї країни Нурсултана Назарбаєва. Планується низка зустрічей, у ході яких будуть окреслені подальші напрямки співпраці України з Митним Союзом, зокрема про приєднання України до МС в якості спостерігача.

www.pravda.com.ua

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

Храм під замком

Події навколо Свято-Володимирського храму, що в Новоархангельську Кіровоградської області, з його рейдерським захопленням, протистоянням вірян і “Беркута”, коли пролилася кров, невирішення конфлікту затулювання влади про бажання цивілізованого виходу з ситуації, набули широкого розголосу. Вони певною мірою відображають загальну тенденцію у церковному житті України, як і в усіх інших сферах — агресивний наступ так званого “руського міра”.

Власне, квітневий конфлікт — наслідок протистояння, яке триває вже кілька років. Приміщення Свято-Володимирського храму — нове, зведено 2002 року на пожертви вірян. Основним благодійником став тодішній керівник “Укравтодору” Володимир Демішкан, який родом із цих країв. Держава мала б запитати у благодійника — звідки гроші? Адаже “пожертви” у десятки чи й сотні разів перевищували офіційний заробіток благодійника. Але у нас так не прийнято, навпаки: маєш доступ до грошей — користуйся як зможеш і скільки зможеш. Благодійником (тільки в значно менших розмірах) також був і нинішній голова райдержадміністрації Олег Кожухар.

Не надає справи ясності й те, що священника Іллю Совича настоятелем храму призначали в УПЦ МП. Пізніше він перейшов до Київського, але не витривав тиску і написав покаянного листа, а в роки президентства Ющенка знову перейшов із громадою до УПЦ КП. Якийсь час основний благодійник Володимир Демішкан (як повідомили місцеві ЗМІ — кум президента Віктора Януковича, який, як відомо, активний прихильник Московського Патріархату) ставився до цього спокійно. Але влітку минулого року нібито відбулися збори церковної громади, яка нібито постановила повернутися в УПЦ МП.

Нібито, бо попри не одне судове засідання, де розглядався цей конфлікт, досі не зрозуміло, чи були насправді ті збори, а якщо були, чи правдиво на них ставили питання. Бо свідки дуже плуталися. До того ж, в облдержадміністрації єпископу Кіровоградському та Голованівському УПЦ КП Марку повідомили, що є заява про перехід цієї громади до Московського Патріархату ще до того, як одержали офіційні документи про це. Судді не звернули уваги на таку промовисту деталь, яка свідчить, що перехід цей був інспірований владою. Владика Марк в інтерв’ю одному із сайтів тоді сказав:

— Ми розуміємо, з ким ведемо боротьбу, фактично з найвищою владою. Дуже сумно, бо якщо з Церквою так поведуться, то що говорити про звичайних громадян? Де вони можуть добитися правди? Я розумію суддів, у якій ситуації пере-

бувають вони, в якій ситуації перебуває країна. Свої висновки судді читали з похиленими головами. Висновки ці абсурдні: громада як юридична особа вказує, що вона нікуди не переходила, суд вирішує — ви перейшли. Настоятель каже, що нічого не знає й нічого не підписував. Суд — заява прийшла від вашої організації. Громада говорить, що зборів не було, суд вирішує — ні, ви збиралися.

Судове протистояння тривало далі. І Кіровоградський окружний, і Дніпропетровський апеляційний суди визнали перехід громади вірян у УПЦ МП законним. Як повідомив владика Марк, копію рішення апеляційного суду не могли отримати протягом місяця, хоч Законом передбачено тільки 20 днів на подання касації. Тепер подано позов на поновлення термінів, аби подати касацію у Вищий адміністративний суд. Ще не було винесено судового рішення щодо позову владика Марка до облдержадміністрації, яка змінила статут громади, що можна робити тільки з дозволу архиєрея. Такого дозволу, ясна річ, ніхто не отримував.

Але одного вечора до храму вдерлися молодики (близько 30 осіб), вигнали з приміщення священника і парафіян та оголосили, що вони будівельники, виконуватимуть ремонтні роботи. Зачинилися зсередини й нікого не впускали. Так тривало кілька днів, поки біля стін храму не зібралися віряни, мешканці містечка, активісти обласних організацій ВО “Свобода” і УДАРУ, народний депутат Святослав Ханенко. Відбулося фактично силове протистояння, під час якого пролилася кров, двоє людей госпіталізовано. На підкріплення місцевої міліції прибув загін “Беркута”.

Люди вимагали, аби прибульці покинули храм і там було відновлено богослужіння тієї громади, яка діяла і діє у містечку — УПЦ КП. Врешті “будівельників” із приміщення

видворили, але храм опечатали, нібито до остаточного судового вирішення конфлікту.

Тим часом у ЗМІ піднявся гвалт із навішуванням відповідних ярликів про те, що активісти партій не мали права брати участь у цьому протистоянні. Можливо, й так. Але наша громада, яку буквально заливають інформацією про неканоничність інших церков, крім УПЦ МП, часто не має моральної сили протистояти цьому навальному наступу. Адаже правдиву історію Української Церкви знають мало людей, інформація про це блокується, а тих, хто осягнув непрості реалії минулого, поспішають назвати фашистами. Додайте сюди ще й загальне гаряче емоційне тло, коли недалеко і до образливого слова, і до бійки.

Але ж фактично громади Московського Патріархату у Новоархангельську не існує. Як повідомив владика Марк, віряни збиралися біля свого храму і на Вербну неділю, і на Великодню літургію та служби. Усі, у кого була потреба, приходили на ці зібрання, інших у містечку не було. Отож треба, аби влада схаменулася: повернула громаді храм і відновила її юридичний статус. Віряни Новоархангельська (хоч і мають невелику надію) направили відповідне звернення до президента, під ним — півтори тисячі підписів.

Тим часом, як повідомив владика Марк, під час провідного тижня у Голованівському районі просто на цвинтарі священник УПЦ МП накинувся з кулаками на священника УПЦ КП. Чи приносить таке протистояння користь загальній справі православ’я і зміцненню духовності?

Храм досі на замку. Але яку проблему цим вирішено і для чого? Коли її вирішати реально? І не лише з храмом у Новоархангельську, а з тим, щоб усе українське на своїй землі почувалося безпечно і впевнено?

День пам’яті героїв України

Микола НЕСТЕРЧУК
Фото Георгія ЛУК’ЯНЧУКА

Громадські та партійні організації (“Просвіта”, Рух, КУН, Українська партія, УНА—УНСО, Наша Україна) національно-патріотичного спрямування 23 травня вшанували пам’ять героїв України.

Щойно 22 травня по всій Україні відзначили день перепоховання Тараса Шевченка, який надихає нас на боротьбу за свої права. У Києві на Байковому цвинтарі вже маємо цілий пантеон героїв Украї-

ни. Із прапорами, квітами розпочали похід від пам’ятника геніальної Лесі Українки.

На центральній алеї Байкового цвинтаря є могили славних українців: Миколи Лисенка, Марії Заньковецької, Михайла Грушевського, Миколи Міхновського, Олеса Гончара, В’ячеслава Чорновола... Вшанували пам’ять Олекси Тихого, Василя Стуса, Юрія Литвина, Слави Стецько, Кирила Осьмака. Закінчилися урочистості з ушанування героїв України біля могили Анатолія По-

грібного.

Мета проведення такого заходу — патріотичне виховання підрастаючого покоління на прикладі видатних українців, які самовіддано служили українському народові. Неодноразово порушувалося питання щодо створення Пантеону видатних українців — героїв України. Необхідно повернути в Україну прах наших подвижників, похованих за кордоном: Симона Петлюри (Париж), Євгена Коновальця (Роттердам), Стелана Бандери (Мюнхен), Олександра Довженка (Москва), Івана Мазепи (Галац, Румунія).

Влада заборонила мітинг-реквієм у Биківні

19 травня 2013 року на території Національного історико-меморіального заповідника “Биківнянські могили” у День пам’яті жертв тоталітарного комуністичного режиму мало відбутися традиційне вшанування сотень тисяч українців, розстріляних і захоронених у Биківні. Проте, за словами директора музею, розпорядженням Кабінету Міністрів України було заборонено проводити мітинг-реквієм біля символічного кургану в Биківні.

Аби не допустити забуття, українські священники, заступник голови Верховної Ради України свободівець Руслан Кошулинський і народні депутати-свободівці Ірина Фаріон, Олександр Шевченко, Юрій Сиротюк, Святослав Ханенко здійснили молитву пам’яті мільйонів українців, що загинули від совєцького окупаційного режиму. Після цього з промовами виступили Руслан Кошулинський, Ірина Фаріон та Юрій Сиротюк.

“За жоден інший період історії жоден інший окупант так цілеспрямовано і методично не нищив духовно і фізично українську націю.

Режим Януковича намагається відродити сталінізм і впровадити практику сталінських репресій. Те, що напередодні Дня вшанування жертв тоталітарних режимів влада влаштувала антиукраїнські шабаші з портретами Сталіна та кривавими червоними прапорами, під якими здійснювалися голодомори, розкуркулення, розстріли, свідчить, що для антиукраїнського режиму і далі головним ворогом залишається український народ”, — сказав Юрій Сиротюк. І наголосив, що влада всіма способами намагається перешкодити вшануванню жертв комуністичних репресій. Ситуація із

забороною вшанування жертв, розстріляних у Биківні, — яскравий тому приклад.

“Квітесенцією цинізму влади у ставленні до Биківнянської трагедії стало те, що з місця пам’яті сотень тисяч замордованих українців влада робить польський військовий цвинтар та затирає пам’ять про загиблих українців.

Коли я сьогодні звернувся до працівника музею з проханням увімкнути звукопідсилювальну апаратуру для мітингу пам’яті та виступу заступника голови Верховної Ради Руслана Кошулинського, він заявив, що ніякої озвучки не буде, бо “прійдуть с трішубцями і начнут сваю антигасударственну прапаганду”.

Отож завданням всіх українців залишається не лише берегти пам’ять про наших братів і сестер, які загинули в молосі совєцької окупації, а й усунути антиукраїнський режим Януковича, подолати наслідки його правління, провести суд над Комуністичною партією і її злочинцями та в ім’я мільйонів українців, які мріяли жити в незалежній Україні — нарешті збудувати соціально і національно справедливу державу”, — наголосив Юрій Сиротюк.

Прес-служба Всеукраїнського об’єднання “Свобода”

У Дніпропетровську вшанували Василя Макуха

Нещодавно з ініціативи красназців Михайла Рябцева та Юрія Денисенка, а також о. Олександра, настоятеля церкви Антонія і Феодосія Печерських (УПЦ КП) відбулась акція на могилі Василя Омеляновича Макуха — українського політ’язня, що 1968 року на знак протесту проти комуністичної тоталітарної системи, колоніального становища України, політики русифікації та агресії СРСР проти Чехословаччини здійснив акт самоспалення на Хрещатику в Києві.

Українець Василь Макух спалахнув 5 листопада 1968 року, ставши першим у Європі, хто спалив себе через патріотичні переконання. Чеський студент Ян Палах вчинив самоспалення на Вацлавській площі в Празі 16 січня 1969 року. Микола Береславський із Дніпропетровщини намагався спалитися у вестибюлі Київського університету ім. Тараса Шевченка 10 лютого 1969 р., протестуючи проти русифікації. Колишній повстанець і політ’язень Олекса Гірник спалив себе на Чернечій горі в Каневі 21 січня 1978 року.

Після проведеного молебню, виконання духовного гімну України слово мали Михайло Рябцев, Юрій Денисенко, Людмила Гребенюк від Конгресу Українських Націоналістів, поет Микола Цибенко та інші. Виступаючи наголошували, що це був найвищий духовний та емоційний прояв любові до нас. Він пожертвував не тільки собою, він прирік на трагічну долю свою родину: дружину, двох неповнолітніх дітей, сестру. Все, все без останку віддав Україні. А ми фактично забули про його подвиг?

Висловили своє занепокоєння станом вшанування національних Героїв України та незадовільним, неупорядкованим станом могили Василя Макуха. Вирішили розпочати збір коштів на встановлення гідного пам’ятника на його могилі та достойного вшанування його пам’яті.

В акції взяли участь Анатолій

Фурман і Людмила Гребенюк, голова і секретар Дніпропетровської обласної організації Конгресу Українських Націоналістів.

Вічна пам’ять Василеві Макуху!

Володимир ПРОЦЕНКО, голова Севастопольського міського об’єднання “Просвіта” ім. Т. Шевченка

*Чого ж ви чванитеся, ви!
Сини сердешної України!
Що добре ходите в ярмі,
Ще краще, як батьки ходили.
Не чваньтесь, з вас деруть ремін,
А з їх, було, й лій топили.*

Ці рядки з послання Тараса Шевченка “І мертвим, і живим...” актуальні й сьогодні. Нині, напередодні 200-ї річниці народження нашого Генія, в Україні точиться боротьба двох ідеологій, відверто ігнорується все національне й нівеється український світ руками тих, хто не причетний до української нації ні родом, ні духом. Нам потрібно зазирнути в славу козацьку історію, порадитись із національними геніями і визначитись, що ми хочемо, що можемо і що збудуємо. Хто, як не ми, просвітяни, сповнені віри у невмирущість нашої української слова, нашої молоді державності, маючи національних геніїв Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесю Українку, які лишити нам безцінні духовні орієнтири.

Варто пам’ятати, що з дня заснування Чорноморського флоту імперські пристави в Севастополі використовували працю закріпачених українців, які мали в душах козацьку вольності й були прикладом у національно-визвольних битвах за самостійну Україну.

Перші політичні протести українців у Севастополі розпочалися за три десятиліття до заснування відомої партії народовольців “Земля і воля”. Напередодні російсько-турецької війни 1828—1829 років царський уряд, не маючи підтримки севастопольців, почав насильницький призов до війська. Прокотилася хвиля протестів. Саме тоді була заснована “Добра партія”, яка виступила проти гноблення матросів-рекрутів і їхніх сімей, що жили у мазанках у Корабельній слобідці. Дворічна військова облога 5 тис. солдат спричинила голодомор. Військове керівництво тримало години в холодній морській воді жінок і дітей, аби викликати масові захворювання, займалося грабунком помешкань. Першими вчинили збройний опір матроси 18-го робочого екіпажу під гаслами “Доброї партії” і її військової ради. Народне ополчення очолював флотський мічман Малахів. До складу Військової ради увійшли Тиміш Іванов, Кіндрат Шкурпелів, Федір Пісар, фельдфебель Петро Шукін, унтер-офіцер Крайненко, слюсар адміралтейства Матвій Соловйов і ремісник Яків Попков. Вони підняли десятки тисяч повстанців і 15 черв-

Наша історія озветься в дітях

ня 1830 року скасували режим. Війська відступили на дві милі від Севастополя, але ненадовго. 17 червня розпочався штурм військами Сімферопольського гарнізону, Балаклавського грецького батальйону та піхотними частинами 12-ї дивізії. 19 червня повстання було придушене. Головним убивцею повстанців став граф Воронцов. Було закатовано 1580 осіб, 626 повстанців (з них 357 матросів) було пропущено через стрій солдат і забито до смерті палями. Керівника розстріляли на кургані, який люди назвали Малаховим, організаторів партії повісили. Із Севастополя заклали до Сибіру понад 6000 українців, а їхніх дітей забрали до батальйонів військових кантоністів і виховали з імперським світоглядом.

Понад 100 тис. українців полягли у Кримській війні. Половина полків, які брали участь у боях за Севастополь, були сформовані з українців. Це Волинський, Дніпровський, Житомирський, Кременчуцький, Одеський, Подільський, Полтавський, Український, Уманський і Якутський — загалом до 200 тис. українських рекрутів. Яскравий приклад героїзму — подвиг Гната Шевченка, який грудьми закрити командира майже за 100 років до подвигу Матросова, а досі залишається для широкого загалу незваним. Подвиги воїнів-українців матроса Кішки, Ничипора Жмаченка, Федора Заїки, Івана Демченка, Дмитра Горленка, Макара Шульги, Андрія Гніденка, підлітків Миколи Піщенко, Максима Рибальченка, Кузьми Горбаньова, лейтенанта Пермського, пластунів-українців з Кубані, братів-українців підпоручика Петра Яковича Ревуцького і капітана Івана Яковича Ревуцького — імперська цензура приховала. Пам’ятник братам Ревуцьким наші просвітяни реставрували 1989 року. На їхній братській могилі напис: “Наша дума, наша пісня, не вмре, не загине!”. Брати походять із старовинних козацьких родин відомого козака Петра Ревухи та гетьмана Петра Сагайдачного. Капітан Іван Ревуцький мав музичну освіту, а його племінники Лев та Дмитро по батьковому брату — відомі вчені-композитори. Іван Ревуцький був засновником нашої хорової капели “Кобзар” і одним із ініціаторів утворення просвітницької громади “Кобзар” 1903 року, був соратником голови — морського інженера капітан-лейтенанта Левка Мацієвича — першого національного авіатора, теоретика і фундатора розробки перших авіаносця і гідроплана. Ми не забудемо їхніх соратників-борців Олександра Коваленка, Панаса Матюшенка, матросів Івана Яхновського, Олександра Петрова, Ончипора Волошина, Григорія Вакулєчука, Євгена Зіміна. З гордістю пам’ятатимемо і першого голову Української Чорноморської громади В’ячеслава Лашенка, і його побратимів Миколу Коломійця, Михайла Пашенка, Михайла Михайлика, Івана Лихоніса, Василя Вітинського, Йосипа Соковича, Володимира Савченка-Більського, Миколу Піклєвича, Вадима Богомольця, Федора Сліпченка, Бориса Лазаревського, які стояли біля витоків зачину у Севастополі початків Укра-

їнської Народної Республіки. Ми шануватимемо пам’ять і наших новітніх першопроходців-просвітян, які підхопили естафету героїв і до кінця свого життя боролися за Український Севастополь. Це Дмитро Вітюк, Володимир Пилипенко, Олександр Кравчук, Валько Кравченко, Іван Шевченко, Микола Кічмар, Валентина Самойленко, Ярослав Бліхар, Володимир Гунчак, Валентина Михайленко, Станіслав Віляк, Сергій Ковальов, Михайло Ковтун, Олександр Гречко, Михайло Сидор, Віра Амелюкович, Марина Сокол, Тамара Петрикова, Анатолій Валентюк, Олеся Магдич, Іда Міщенко, Микола Пляшечник, Валентина Головачова, Антоніна Дарич, Катерина Житнікова, Оксана Покропивна і багато інших, які залишилися в пам’яті севастопольців і в історії нашої “Просвіти” навечно, поряд із видатними просвітянами далекого минулого.

Наприкінці 80-х естафету національного відродження взяли на себе севастопольські просвітяни. Наша історія — це історія двадцятип’ятирічної боротьби за свою національну гідність, за справедливість. 22 травня 1989 року з ініціативи Івана Шевченка, Богдана Єналя і Миколи Гука вперше наше товариство заявило про духовний геноцид над українцями міста, про ігнорування владою рідної мови, про занепад української культури. Відтоді кожен із нас активно боровся за українське відродження.

Слід згадати триумфи українського народного хору (керівник Віктор Ковальчук) і намагання влади його знищити; наші постійні пікети біля міської адміністрації за наші права, на захист національного флоту, на захист телерадіокомпанії “Бриз”, української освіти; нашу роль у виборках і роботі першої міської депутатської фракції “Україна”, створеної депутатом-просвітянином Ігорем Тенюхом; протидію, з якою ми проводили перші фестивалі, конкурси, літературні вечори, конференції.

Важливу роль відіграли просвітяни під час створення військово-морських сил. Серед просвітян було чимало офіцерів і мічманів дійсної служби і запасу. Це В. Холодюк, І. Тенюх, О. Подольний, В. Махно, Б. Корпан, А. Капінос, В. Федорончук та багато інших, які згодом утворили севастопольський осередок Спілки офіцерів України.

Слід пригадати нашу боротьбу 1990 року за відкриття першої української недільної школи в школі-інтернаті № 1. Тоді перші заняття українською мовою провели просвітяни В. Г. Мекленбурцева, О. О. Гречко, Т. В. Мазур, Б. М. Процак, а керівництво міського управління освіти зробило погроми в класі. То починалася боротьба за право бути українцями в Севастополі, точиться вона й сьогодні. Закриття української школи-інтернату № 7 не зламало нас. Сьогодні на вимогу просвітян і батьків відкрито нові класи в 4-й школі-інтернаті та загальноосвітній школі № 60. Офіційно українськомовними є 39 класів в дев’яти школах міста, де навчається вісімсот україн-

ських дітей.

Просвітянин Ігор Тенюх став біля витоків створення Військово-Морського ліцею. Велика йому вдячність. Наша “Просвіта” брала участь у відкритті ліцею і передала в бібліотеку близько тисячі книг, забезпечила клас історії і рідної мови науковими плакатами, передала декілька комплектів навчальних і ігрових компакт-дисків.

Важлива ділянка нашої роботи — відродження української мови й культури через радіо і телебачення (Мирослав Мамчак, Тамара Дяченко, Василь Бойко, Тамара Маслова, Тетяна Барткова), постійні презентації авторських книг просвітян на радіо і телебаченні, робота у студентському середовищі (Тамара Дяченко, Мирослав Мамчак, Світлана Дорошенко, Анатолій Сівак, Костянтин Перепада). Ми наполегливо працюємо над відновленням історичної пам’яті (вшанування жертв Голодомору, Героїв Крут, День підняття українського прапора і відродження флоту України).

Відбуваються щорічні Всеукраїнські пісенні фестивалі й фестивалі козацької пісні (Тамара Маслова), концерти для севастопольців українського народного хору (Віктор Ковальчук), наших ансамблів “Севастопольчанка” (Маслова), “Кураж” (Галкіна) і “Горлиця” (Маслинкова), якому присвоєно звання народного. Великим триумфом стали концерти нашої просвітянки, заслуженої артистки України Тетяни Барткової. Значних успіхів у просвітницькій роботі досягли Богдан Єналь, Мирослав Мамчак, Ігор Тенюх, Світлана Дорошенко, Віктор Ковальчук, Тамара Маслова, Любов Пласкальна, Тетяна Барткова, кавалер Ордена Княгині Ольги Богдана Процак та інші, які нагороджені найвищою громадською нагородою “Просвіти” “Будівничий України”, наші активісти Клавдія Трубінова, Зінаїда Яковлева, Олена Хижина, Тамара Дяченко, Олена Грибник, Петро Марчук, Людмила Коломієць, Ольга Клетчук, Неллі Орел, Микола Нездійминого, Віктор Задоян, Євген Лупаков, Ігор Лосєв та інші удостоєні звання “Почесний просвітянин”.

Тільки за три місяці цього року ми здійснили більше десятка дійових заходів. За наших поданням влада відремонтувала пам’ятник Тарасу Шевченку. Провели масове театралізоване дійство “Від Різдва до Водохреща” видали і презентували книги “Відлуння козацької генези” в Севастопольському гуманітарному університеті та краєзнавчому музеї міста Лозова та книгу “Ритми серця”. У нас підготовлені до друку книги Мирослава Мамчака, Ольги Грушко та інших авторів. Цьогоріч провели мітинги біля пам’ятників Лесі Українці і Т. Шевченку. Ми брали участь у святкуванні 10-річчя дитячої організації Гагарінського району, де звучали дитячі пісні голови “Просвіти” у виконанні школярів. Наша участь була помітною і в святкуванні дня заснування ВМС. Ми завжди ви-

ступаємо спонсорами і нагороджуємо переможців міського конкурсу з української мови ім. Петра Ячика. Цього року ми провели 14 відкритих засідань Правління та сесію Ради “Просвіти”, розглянули 39 невідкладних питань.

Нині до складу об’єднання входять 79 індивідуальних і 12 колективних членів, що налічує близько 1600 осіб.

Прикро, але через брак фінансування ми тимчасово зупинили випуск газети “Дзвін Севастополя”, хоча за спонсорські кошти вже двічі видали газету. Шукаємо допомоги і здійснимо спеціальний випуск до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

Ми несемо севастопольцям правдиву історію України, правдиву історію Севастополя, тож покращимо роботу з молоддю, добиватимемося повноцінного функціонування української освіти в Криму. Влаштуватимемо загальнонаціональні свята, працюватимемо над створенням свого духовно-культурного центру, тут, у нашій “Світлиці”, де розширимо нашу бібліотеку, сформуємо фільмотеку, дискографію записів української пісні авторів-просвітян, створимо архів дитячих комп’ютерних програм. Історія нашої “Просвіти” лишиться в дітях.

У світлиці Севастопольського міського об’єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка 13 квітня 2013 року відбулася конференція, що вибрала делегатів на черговий IX з’їзд Всеукраїнського товариства “Просвіта”. Для участі в ній зареєструвалось 38 із 45 обраних делегатів, які представляли повноваження від 1600 севастопольських просвітян.

Звітуючи за пройдений період — від грудня 2011 року, Володимир Проценко акцентував на діяльності об’єднання: історичне минуле та захист української мови у Севастополі.

Окремо голова “Просвіти” торкнувся проблем і планів на майбутнє.

Доповідь викликала чимало обговорень, зокрема виступили Мирослав Мамчак, Світлана Дорошенко, Любов Пласкальна, Петро Марчук, Олена Хижина і Василь Касюк, які наголосили, що робота міських просвітян помітна й відчутна. Просвітяни об’єднання мають і надалі захищати українську культуру через роботу фестивалів, пропагувати українську пісню і позитивне ставлення до всього українського, аби авторитет “Просвіти” серед севастопольців зростав. Також просвітянам необхідно інтегруватися з молодіжними і політичними рухами, більше пропагувати свою діяльність в інформаційному просторі й долучати молодь до духовного світу.

На конференції Володимира Проценка, Мирослава Мамчака і Тамару Маслову обрали делегатами на черговий IX з’їзд Всеукраїнського товариства “Просвіта” та затвердили у складі ради міського об’єднання Василя Касюка замість вибулої Олени Гринник.

Надія КИР'ЯН
Фото Георгія ЛУК'ЯНЧУКА

Створили коаліцію «Анти-Табачник»

23 травня за участю представників громадських організацій у приміщенні Національної спілки письменників України відбулося засідання, на якому утворили коаліцію «Анти-Табачник». У Заяві, яку ухвалили учасники заходу, ідеться про те, що Дмитро Табачник за три роки перебування на посаді міністра освіти постійно проводить антиукраїнську, антидержавну політику, спрямовану на витіснення української мови з освітньої сфери, спотворення української історії у шкільних підручниках. Окрім того, він скомпрометував себе українофобськими публікаціями і заявами, нав'язує рішення, що сприяють відновленню корупції під час вступних кампаній до ВНЗ, його звинувачують у розкраданні архівів тощо. Словом, діє так, нібито й справді, як дехто стверджує, нав'язаний на цю посаду президентіві керівником іншої держави та патріархом московської церкви, яка пропагує “руський мір”.

На засіданні обговорили зміст Заяви, внесли поправки та пропозиції, а також запропонували конкретні напрями діяльності, мета якої — донести до людей інформацію про антиукраїнські діяння міністра, формувати

громадську думку, а в перспективі домогтися змістити його з цієї важливої посади.

Голова Всеукраїнського комітету захисту української мови Іван Лозовий повідомив, що вже підготовлено список конкретних українофобських злочинів Табачника, а також надано пропозиції, як виправити шкоду, завдану національній освіті. Юрій Гнатке-

вич, народний депутат України попередніх скликань, запропонував підготувати текст звернення до батьків київських дітей, у якому закликати їх писати заяви до українських класів і шкіл; професор Іван Ющук закликав зібрати кошти, видати брошуру про злочини Дмитра Табачника та поширювати її серед населення; Галина Денисенко, пенсіонерка, ви-

кладач Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця — створити групу юристів, які обґрунтують антидержавну діяльність міністра. Серед поданих пропозицій — створити Тимчасову слідчу комісію у Верховній Раді з приводу табачникових діянь, висвітлювати боротьбу за українську мову у ЗМІ, звернутися до письменників, істориків, громад-

ських діячів із закликом проводити бесіди у школах, училищах, ВНЗ, розповідати про суть імперської політики впродовж 300 років, оприлюднювати правдиві факти української історії. Представник Українського конгресового комітету Америки наголосила, що діяльність комітету необхідно висвітлювати не лише українською, а й англійською мовою.

Народні депутати України Олесь Доній та Олександр Бригинець підтримали пропозиції і долучаться до їхнього впровадження.

Заяву підписали Київське товариство політв'язнів і репресованих, громадський рух “Не будь байдужим!”, Ініціатива “Дріжджі”, Мережа “Гуртом”, Всеукраїнський комітет захисту української мови, Інститут державності і демократії, Український конгресовий комітет Америки, Товариство української студіюючої молоді ім. М. Міхновського, Всеамериканська громадська організація “Нова українська хвиля”, Фондація Українського Вільного Університету, Організація оборони чотирьох свобод України, Український комітет захисту прав людини (Філадельфія, США) та багато інших.

«Ця книга — подарунок Україні...»

Анна МУКАН
Фото Валерія ПОПОВА,
прес-центр Інституту філології

Модератор заходу — заступник директора Інституту філології доц. Валерій Чемес. “Сьогодні особливий день, адже саме 22 травня 152 роки тому Тарас Шевченко востаннє побував у Києві. Тому символічним оморфом нинішньої зустрічі буде Шевченкове слово”, — розпочав презентацію Валерій Федорович. Він представив гостей заходу: науковця, письменника, журналіста, директора Видавничого центру “Просвіта” Василя Клічака, заступника директора з наукової роботи Інституту української мови НАН України, к. філол. н., доц. Ірину Гнатюк, мовознавця, провідного наукового співробітника Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України проф. Віталія Жайворонка, мовознавця, поета, завідувача кафедри сучасної української мови проф. Анатолія Мойсієнка, громадського діяча, журналіста і політика, поета й перекладача, голову ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Павла Мовчана.

Першим про “багатостраждальний” словник, матеріали

до якого готувалися з 80-х років минулого століття, розповів співавтор і відповідальний редактор видання Віталій Жайворонко: “Нам вдалося українізувати словник за рахунок використання народної лексики і символіки, а також фразеології та пареміології в ілюстративній частині праці”. Актуальним є і спосіб укладання словника: використано гніздову організацію слів, подано повні дієслівні форми доконаного й недоконаного виду, уніфіковано всі службові слова. Це, переконаний Віталій Вікторович, полегшить роботу зі словником. “Все було підпорядковано тому, аби створити однотомний словник із якісною орфографічною, етимологічною та фразеологічною складовими”, — підсумував науковець.

Про титанічну працю над словником мовознавців, не всі з яких, на жаль, можуть нині радіти виходу в світ праці, говорила Ірина Гнатюк. Вона побажала, аби новий однотомний академічний Словник “став українським словником Ожегова”.

Безпосередній учасник створення словника і його видавець Василь Клічак зробив невелич-

22 травня в Актівій залі Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка відбулася презентація однотомного академічного Словника української мови. Укладачі, редактори й видавці поділилися спогадами і враженнями від багаторічної роботи над виданням.

кий екскурс у 2004 рік, коли актуалізувалася ідея видання нового Словника української мови. За порадою голови ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Павла Мовчана, Василь Йосипович звернувся до тодішнього директора Інституту української мови НАН України Василя Німчука з пропозицією видання сучасного словника. В архівах установи саме чек свого часу примірник лексикону 15-річної давності. Він ліг в основу видання 2012 року. Словник вийшов пробним накладом у 1 тис. примірників. Перша презентація відбулася в листопаді минулого року в Парламентській бібліотеці (м. Київ), друга — в Чернівецькому університеті цьогоріч навесні.

“Ця книга — подарунок Україні, — почав свій виступ Павло Мовчан, — бо держава, на жаль, не дбає про такі необхідні й великі для будь-якого народу справи”. Павло Михайлович нагадав слухачам біблійний міф про пророка Амоса, з плоти якого вилітали літери, коли його спалювали на вогні: “Звідси пішла сентенція “проковтнути рукопис”, тобто насититися духовним харчем. Таку їжу для мозку й серця можна знайти в словнику”, — сказав голова “Просвіти” й побажав усім “наповнювати себе, як пророк Амос, глибинними смислами слів, які не горять у вогні”.

Презентація словника мови творів Т. Шевченка у Миколаєві

Людмила СТАРОВОЙТ,
доцент Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

Нещодавно у Миколаївській обласній науковій бібліотеці імені О. Гмирьова відбулася знакова подія — презентація перевиданого словника Шевченкової мови Нестора Малечі.

Перший словник мови творів Шевченка, автор якого сховався під псевдонімом Нестор Літописець, вийшов із друку в Миколаєві 1916 року накладом 100 примірників. Його видав за власний кошт у найдешевшій друкарні І. Фефербойма Нестор Михайлович Малеча — філолог, етнограф, фольклорист, кандидат філологічних наук (1954), професор (1962), який деякий час жив і працював у Миколаєві та Херсоні. Він родом із Чернігівської губернії. З початком Першої світової війни був призваний в армію, після демобілізації працював у Херсоні (1915—1918) та Миколаєві (1919—1921). У Миколаєві викладав українську мову в 3-й класичній школі. Пізніше жив у Києві, не unik репресій. Був висланий у м. Уральськ (Казахстан), де йому вдалося завершити вищу освіту в місцевому педагогічному інституті, де потім працював доцентом і професором.

Нестор Малеча — автор кількох десятків праць із лексикології, фольклористики, етнографії. “Словничок Шевченкової мови” він уклад на основі “Кобзаря”, виданого в Петербурзі 1907 року за редакцією В. Доманицького. У планах Н. Малечі було укласти по-

вний словник Шевченкової мови, однак вони залишилися не здійсненими.

Видання 1916 року в Україні збереглося лише в двох примірниках. Завдячуючи пошукам відомого краєзнавця І. Марцінковського, за фінансової підтримки Є. Горбунова та К. Горбунова поліграфічне об'єднання “Шамрай” повернуло сучасникам можливість ознайомитися з першим лексикологічним дослідженням, присвяченим Т. Шевченку. Видання подароване всім обласним бібліотекам України, районним бібліотекам Миколаївщини. Книга стала надбанням книгозбірень усіх миколаївських ВНЗ.

На початку презентації оригінальне музичне вітання запропонували присутнім студенти Миколаївського коледжу культури і мистецтв. У виступах лауреата Національної премії імені Т. Шевченка Д. Кременя, голови обласного відділення товариства “Просвіта” І. Марцінковського було акцентовано на різноманітні аспекти Шевченкової присутності на Миколаївщині. Учасників презентації зацікавила також виставка “Кобзарів” Т. Шевченка різних років видання, починаючи з середини XIX століття.

Сподіваємося, що традиції меценатства, започатковані в Миколаєві ще М. Аркасом, достойно продовжать не лише Є. Горбунов та К. Горбунов, а й інші справжні патріоти, які вміють любити Україну, словами Є. Чикаленка, не лише до глибини душі, а й до глибини власної кишені.

щоб зберегти єдність з суттю явища чи предмета, нам необхідне почуття любові. Значить, вищі відчуття, розвиток свідомості неможливі без любові до Бога, адже тільки вона дає можливість обізнати зовнішні зв'язки, відсторонитися від любленої істоти, зберігаючи любов до неї як до вияву Божистого” [14, с. 174].

Вочевидь, саме сповідування парадоксальної діалектики (одним із виявів якої і стала концепція парних чеснот) дозволило М. Бердяєву так мудро, неупереджено, діалогічно оцінити вельми суперечливу філософію Ф. Ніцше. Мислитель зауважує, що в “Антихристі” є багато від Вольтера, багато поверхово-міркувального. Але разом із тим у ніцшеанській критиці християнства проступає чимало посутнього, глибокого. І ці мотиви можна використати для захисту християнства. Насамперед це мотив сили на протигагу слабкості. “Я, як християнин, — твердить філософ, — на запитання, що таке добро, разом з Ніцше можу відповісти: “Усе, що підвищує відчуття сили, волю до сили, саму силу в людині”... Християнство не є релігією співчуття, християнство — релігія здобування духовної сили і божистого життя. Співчуття — буддистської природи, буддистський ухил у християнстві. Ніцше бунтує не проти християнства, а проти історичної християнської моралі, моралі слабкості” [8, с. 328].

Інша величезна заслуга християнства — воно принесло усвідомлення **лінійного руху часу** (на протигагу архемітичному уявленню у східній та античній традиціях про коловий рух). Так з'явилось усвідомлення історичності, твореної Богом і людьми історії, осягнення важливості й неповторності “тут і тепер” — кожної конкретної миті життя, кожної особистості (аж до згадуваного вище затінення реінкарнації).

Закорінення в “тут-і-теперішнє” стає для християнина ґрунтом під ногами, який дозволяє менше боятися нескінченності. Відтак відкривається ірраціональна серцевина свободи, життя. Грецька думка допускала лише раціональну свободу, ірраціонального ж боялася як безмежного (апейрон), боролася з ним установленням меж, уформуванням (перос). Звідси тінь владної долі, фатуму над античним світом, звідси ж регламентація творчості. Грек споглядав світ замкнутий межами, формою — сферою, полісом тощо, не бачив далі. Людині ж християнського світосприймання відкривається далі, нескінченність, отже, і свобода (бо справжня свобода передбачає нескінченність), відкривається невичерпність і необмеженість творчості. Тому, — зауважує М. Бердяєв, — Фауст є явищем християнського періоду історії, він неможливий у світі античному [див. 8, с. 424—425].

О. Шпенглер докладно порівнює два ідеали краси, символи духу — Афродиту (грецького) і Сикстинську Мадонну (християнського). Дослідники вважають, що у первісному вигляді відомої скульптури богиня, напевно, тримала в руках люстро і милувалася собою. Отже, це краса, вдоволенна собою, замкнута на собі — знову виявляється мотив кола.

Мадонна — теж образ прекрасної жінки, але милується вона

уже не собою, а сином, якого тримає на руках. Коло розмикається. Не випадково й Ніцше назвав людину стрілою, скерованою у вічність [див. 15, с. 343—368].

Світосприймання східне й античне (язичницьке) в основі своїй *статичні*. Буття, у якому існує людина, тут розглядається як щось дане раз і назавжди (ще одна потужна передумова фаталізму). У східному й давньогрецькому трактуваннях буття згасає і відроджується знову, у єгипетському — воно просто нерухоме. Та у будь-якому разі суть залишається та ж: світ — незмінний. Навіть Аристотель, який упритул підійшов до еволюціонізму, усе ж залишився на позиціях статичності.

Циклічну логіку підказували незмінні ритми природи: ранок—день—вечір—ніч; зима—весна—літо—осінь, рух планет тощо. Звідси глибоке переконання, що

Фото Олександра Литвиненка

все мчить по колу, усе, що сталося, повториться знову, і ніщо докорінно не зміниться. Народжуючись, умираючи і виникаючи знову, Всесвіт і людина приречені на вічний колообіг.

І ось з'являються біблійні пророки, які твердять, що світ — це рух, усе творіння рухається вперед і ввись, до досконалості. І хоча з добром зростають і злі сили, кінець-кінцем вони будуть переможені і світу відкриється вільний шлях до Царства Божого. Отже, вчення про напрям і сенс історії — це суто біблійне одкровення.

Христос значно посилив і конкретизував ідею динамізму. У його вченні світ прямує до здійснення, самореалізації, до повноти і цілості буття, світ іде до того, що всі люди усвідомлюють себе синами Божими.

Статичний підхід, закономірно, зумовлює песимістичне бачення майбутнього, динамічний — оптимістичне (статика послаблює енергію, динаміка — посилює). Ще Гесіод у відах “Роботах і днях” вибудував регресивну систему віків: спочатку був золотий вік, а далі дедалі гірше й гірше, свою епоху поет вважав залізним віком. Лукрецій також бачив світ присмертним. А Христос переконано твердить, що все краще

буде попереду [див. докл. 6, с. 597—599].

Християнська думка пропонує свою систему віків. М. Бердяєв твердить, що світ проходить у своєму розвитку через три епохи божистого об'явлення: об'явлення закону (Отця), спокути (Сина) і творчості (Духа). Перша епоха законом викриває гріх людини і відкриває Божу природну могутність. У другу епоху відбувається усинювання Богом людини. В третю епоху остаточно відкривається божистість творчої людської природи і могутність Божиста стає могутністю людською.

Бердяєв підкреслює дуже важливу обставину: всі ці три епохи *співіснують* у часі. І зараз не жито до кінця закон і не завершилося ще спокутування гріха, хоча світ вступає у нову релігійну епоху. Разом із тим і в добу закону світ передчував нові епо-

нозначно східну циклічність. І в цьому є глибока рація. Оскільки світ — це рух, лінійна й циклічна моделі часу, вочевидь, взаємодоповнюються у *спіралеподібній формі*. По горизонталі така модель має вигляд кола, по вертикалі — лінії. Врахуймо й думку М. Лобачевського про те, що пряма лінія — це відрізок невидного нам гігантського кола.

Цікаве у цьому плані бачення часу С. Лазаревим. Він відштовхується від математичного знака нескінченності: ∞ — сукупності двох кіл. Так-от, моделлю часу є коло. Час виходить із точки, розкривається і повертається в точку. Наслідок стає причиною, а причина — наслідком. Але таких кіл два, себто час тече у двох напрямках — назустріч один одному. На зовнішньому, фізичному плані він тече з минулого в майбутнє, а на тонкому плані — з майбутньо-

Тут, як бачимо, йдеться насамперед про міжлюдський рівень усеедності. Проступає у християнстві і похідний, але вельми драгливий для будь-якої віри міжрелігійний рівень. А. Мень наголошує: “Звичайно, християнство кинуло виклик багатьом філософським і релігійним системам, але водночас воно відповіло на сподівання більшості з них, і найсильніше у християнській духовності — це саме не заперечення, а ствердження, засяг і повнота” [6, с. 662].

Далі видатний богослов наводить переконливі паралелі. Якщо буддизм просякнутий пристрасним прагненням визволення від зла, прагненням до порятунку, то ця спрага спасіння характерна і для християнства. Якщо в ісламі є абсолютна відданість людині Богові, то до цього закликає і християнство. Якщо брахманізм говорить про багатоманітні вияви Божого, то це є і в Новому Заповіті. Якщо, нарешті, пантеїзм стверджує, що Бог у всьому, що він — таємничая сила, яка проймає кожну краплю, кожний атом світобудови, то християнство і з цим згодне, хоча й не обмежує вплив Бога лише такою пантеїстичною всеприсутністю [див. там само].

Головне, що відрізняє християнство від інших релігій, але зовсім не протиставляє їм, — це свідчення про прихід живого, особистісного Бога у світ, висвітлення перспектив утвердження Богоства.

Зрештою, точно сказано у Ведах: “Істина одна, але мудреці говорять про неї по-різному”. Зовнішні протиріччя у різних світових релігіях закономірні і навіть необхідні: вони не дозволяють застигнути форми і давати однозначні трактування найважливіших ідей чи подій (зберігають напругу, а відтак забезпечують духовний розвиток). Разом із тим що більше людина налаштована на любов, то менше суперечностей вона бачить у різних релігіях, і навпаки. У цьому першооснова найширшого екуменізму істинного християнства.

Утвердження християнства кардинально змінило західний, зокрема й український світ, його духовність, культуру, суспільно-економічний устрій. Розпочався довгий, важкий, звивистий шлях осягнення Христової істини, яким ідемо досі. Цей шлях обов'язково приведе нас до Раю, Царства гармонії, заповіданого Богом, геніяльно провіщеного й нашим Шевченком у “подражанні Ісаї”. Але тільки тоді, коли не зіб'ємося на путівці зневіри чи фанатизму.

Література

11. Лазарев С. Диагностика карми. Кн. 8. Диалог с читателями / Сергей Лазарев. — Санкт-Петербург: Диля, 2006. — 192 с.
12. Базилевський В. Імпресії та медитації / Володимир Базилевський // Кур'єр Кривбасу. — 2007. — Ч. 214/215. — С. 330—365.
13. Лазарев С. Диагностика карми. Кн. 6. Ступени к божественному / Сергей Лазарев. — Санкт-Петербург: Диля, 2006. — 256 с.
14. Лазарев С. Диагностика карми. Кн. 10. Продолжение диалога / Сергей Лазарев. — Санкт-Петербург: Диля, 2006. — 192 с.
15. Шпенглер О. Закат Европы / Освальд Шпенглер; [пер. с нем. Н. Гарелина; вступ. ст. А. Дубнова; коммент.: Ю. Бубенкова и А. Дубнова]. — Новосибирск: Наука, 1993. — 592 с.

«Іду з дитинства до Тараса»

17 травня у Білолуцькій гімназії Новопсковського району (директор В. Л. Бутенко) на ІХ обласній з'їзді зібралися члени шкільних гуртків плекання української мови. Стало доброю традицією, що Департамент освіти, науки, молоді та спорту облдержадміністрації та обласне об'єднання “Просвіти” щорічно спільно проводять цей важливий виховний захід.

Гуртківцям Луганської ЗОШ № 5 і Металістської школи Слов'яносербського району (керівники — учителі української мови та літератури Л. П. Шовкопляс та Г. І. Скорсаревська) дуже сподобалася екскурсія до Шевченківської світлиці та Зали з народознавства, яку провели їхні ровесники. А ще вони були у захваті від концертної програми, підготовленої гуртківцями, вразило, як білолуцькі гімназисти інсценізували драматичні твори Тараса Шевченка й Івана Нечуя-Левицького.

18 травня у с. Свистунівка Сватівського району з ініціативи голови районного осередку “Просвіти” Євгена Дзюби та за активної участі меценатів-просвітянських активістів обласного об'єднання Сергія Зятева, Дмитра Снегір'єва, Сергія Шакуна відбувся V обласний відкритий Шевченківський конкурс-фестиваль юних аматорів художнього читання. Журі прослухало читців творів Тараса Шевчен-

ка. Для однієї з учасниць творчих змагань — сватівчанки Ганни Буряк — українське вбрання надіслала її родичка з Австралії, наша землячка, Почесний член ОО “Просвіти” пані Домна Даців. Тож про цей конкурс знають і вболівають українці й на далекому Зеленому Континенті.

Найбагатшим на події, присвячені вшануванню нашого Пророка, виявилось 22 травня. Просвітяни обласного центру поклали квіти до монумента Тарасу Шевченку, узяли участь у відкритті виставки Шевченкіани луганського колекціонера Вадима Кіреєва у просвітянському приміщенні Українсько-канадського центру “Відродження”. Збирачеві вдалося придбати кілька десятків “Кобзарів”, виданих у різні роки в різних країнах світу, книг про життя і творчість поета, збірок із нотами українських композиторів до поетичних Шевченкових творів; прикрасили експозицію медалі з зображенням Т. Шевченка, значки, монети, поштові конверти і марки, що випускалися до ювілейних дат тощо. Дізналися про цю подію мешканці міста та області завдяки ЗМІ. Це була лише одна з перших спроб обласної

“Просвіти” і колекціонера показати в історичному розрізі, як широко і різноманітно вшановують ім'я Кобзаря різні покоління українців.

24 школярі нашого краю — переможці обласного конкурсу дітей та юнацтва “Іду з дитинства до Тараса...” та інших творчих змагань — разом із керівниками-вчителями відвідали могилу Тараса Шевченка в Каневі, що стало можливим завдяки патріотичній програмі Американського Злукового допомогального Українського комітету.

У Стаханові просвітяни (голова міського об'єднання Ніна Гейко) зібралися разом із працівниками Управління внутрішньої політики міської ради та міської бібліотеки біля символічного каменя на місці майбутнього пам'ятника Тарасові Шевченку: читали твори Кобзаря, згадували сторінки з його життя. Проект бронзового монумента поета запропонував луганський скульптор Віктор Заколюкін. Луганське обласне та Стахановське міське об'єднання “Просвіти” звертаються до всіх небайдужих підтримати посилюючи внесками грошовий фонд для побудови пам'ятника в Стаханові. А вже мешканці мріють прийти на поклон до поета у рідному місті в день 200-річного ювілею Кобзаря.

Ці та інші заходи, присвячені Шевченковому ювілею 2014 року — у програмі громадського Шевченківського комітету, який діє при ОО “Просвіти” вже кілька років поспіль. Їх постійно висвітлює журналістка-просвітянка Валентина Кушніренко через спільний медіа-проект “Ім'я Тараса Шевченка на Луганщині” Луганського обласного державного радіо та обласної “Просвіти”.

Найголовніше завдання — надалі популяризувати творчість українського генія.

Прес-центр Луганського обласного об'єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка

Шляхами Кобзаря

Правління Хмельницької міської “Просвіти” 22 травня організувало поїздку в Кам'янець-Подільський, де 1846 року перебував Тарас Шевченко.

Учасниками цього паломництва стали учні шостих класів НВК № 10 та НВО № 5, які протягом навчального року брали активну участь у всіх Шевченківських заходах міської “Просвіти” за просвітницьким проектом “Вічний, як народ”.

Поїздка здійснена за підтримки корпорації “Оболонь” (гендиректор Олександр Слободян).

Власкор

Село Свистунівка: феєрія дитячих талантів

Євген ДЗЮБА,

голова оргкомітету Свистунівського фестивалю поезії Т. Г. Шевченка, с. Свистунівки Сватівського району Луганської області

У Свистунівський фестиваль поезії Т. Г. Шевченка відбувся 18 травня. Його мета — вшанування творчої спадщини пророка українського народу Тараса Шевченка, виявлення обдарованої учнівської молоді, розвиток її творчого потенціалу та виховання у молодшого покоління українців поваги до державної мови і традицій свого народу.

До пам'ятника Кобзарю поклали квіти. Чудовий пролог показали учні Свистунівської ЗОШ під керівництвом учителя української мови З. В. Малишко, яка цього року отримала нагороду ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка.

У конкурсі виступили понад 50 учасників із трьох районів Луганської області: Кременського, Новопсковського та Сватівського.

У номінаціях на краще декламування віршів Кобзаря перемогли Валерія Жарко з твором “Катерина” (9 кл., ЗОШ № 2 м. Сватове), Катерина Должанова — “Надія” та Єлизавета Абросімова — “Великий льох” (обоє з 11 кл. Нижньо-Дуванської ЗОШ Сватівського району), Людмила Підпригора — “Причинна” (11 кл. Сватівської гімназії ім. В. Сосюри), Олена Борисенко — “Русалка” (11 клас Кременської гімназії), Людмила Яковенко — “Думка” (Райгородської ЗОШ Сватівського району). А виконання Людмилою Підпригорою пісні “Рева та стогне Дніпр широкий” вразило присутніх. Оплески глядачів були нагородою й Валерії Савченко, учениці 1 класу Кременської гімназії за вірш “Маленькій Мар'яні”. У 3-й номінації (вірші про Т. Г. Шевченка, Україну, рідну мову, рідний край) перемогли Юлія Кучко за власний вірш “Моє село”, учениця 8 класу Свистунівської ЗОШ, Денис Позняк за вірш Віктора Баранова “До українців” (11 клас Кременської гімназії), Анастасія Ісаєва — вірш Ганни Оридороги “Як не любити тебе, Тарасе”. У цій номінації виступили 12 юних поетів. Переможці отримали грошові нагороди. Спонсори: Українська світова Кооперативна Рада — президент Ігор Ляшок (м. Нью-Йорк) та Національна Асоціація кредитних спілок України — президент Петро Козинець (м. Київ).

Переможці нагороджені “Кобзарями”. Заохочувальні призи — книжки від “Просвіти” отримали Ростислав Морока (3-й клас Сватівської ЗОШ № 2), Юрій Кошовий (5-й клас Свистунівської ЗОШ), Валерія Савченко, Влад Горбулич (4-й клас Білолуцької ЗОШ Новопсковського району). За сміливість (виступ у 3-х номінаціях) приз отримала Ганна Буряк (9 кл. Сватівської ЗОШ № 8). Рос-

тислав Дзюба прочитав власний вірш “Я люблю Україну” (6 кл. Сватівської ЗОШ № 2). Конкурсанти часто зверталися до вокального виконання творів Кобзаря. Книжки “Калиновий птах, поезія та пісні з нотами” отримали Людмила Підпригора, Анна Мельниченко та Аліна Духнич — “Причинна” (10 клас Сватівської ЗОШ № 8) та Тетяна Гаркун — “Катерина” (8 клас Верхньо-Дуванської ЗОШ Сватівського району). Переможцями у номінації на кращий костюм стали Софія Франзен та Артем Михайлюк (Свистунівський НВК), найменші учасники фестивалю, Катерина Должанова і Ростислав Дзюба. Юлія Осітрова із Зайдарівської ЗОШ Новопсковського району влаштувала міні-виставку своїх вишивок. Усі учасники конкурсу отримали від “Просвіти” книжки та компакт диски. Традиційно медіа-партнерами фестивалю виступили “Сватівська телерадіокомпанія”, газети “Юність Слобожанщини”, “Сватівські відомості”, “Слово Просвіти”, журнал “Бюлетень Кредитних спілок України”. Новими партнерами фестивалю стали Луганське народне інтернет-телебачення “Голос народу” та газета “Вільна Думка” з Австралії.

Організатори і партнери фестивалю: ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, Фонд Богдана Гаврилишина, меценат Сергій Шакун (м. Луганськ), Національна асоціація кредитних спілок України, книгарня “Східна брама”, кредитна спілка “Українська народна каса “Сватова Лучка”, парафія Покрови Пресвятої Богородиці УАПЦ. Меценатами виступили сватівчани Віктор Проскурін, Сергій Ковальов, Олена Ляшевич, Світлана Озерова, Ірина Бабиш, Саїда Махмудова, Оксана Галай, Наталія Мохонько, Ігор Саяпін, Володимир Гордієнко, Олег Білоконь, Олександр Давиденко, Сергій Дзюба, Євген Дзюба, Роман Левадний, Володимир Антюх, Ігор Саєнко (м. Луганськ), Віктор Єлзаветінков (м. Кремень), Сергій Борисенко (м. Алмазне), Олесь Доній, народний депутат України, голова Підкомітету з питань мовної політики; Оксана Галай, голова Комітету з питань культури та духовності ВР України. Оргкомітет фестивалю спільно з ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка планує видати книгу та фільм про фестиваль. Роман Левадний, голова Всеукраїнського комітету захисту української мови теж заявив про свою підтримку відкритого Свистунівського фестивалю поезії Т. Г. Шевченка. Першим кроком буде передача оргкомітету навчальних посібників англійської мови.

У перспективі — підготовка до VI відкритого Свистунівського фестивалю поезії Т. Г. Шевченка з нагоди 200-річчя з дня народження Великого Кобзаря. На свято уже запросив гостей голова Свистунівської сільської ради Юрій Позняков.

«За люд свій і його слово»

“...І на третій день, у середу, 10 мая в три часа поплудні одправились у церкву, одслужили як слідує по закону, що було треба, потім протоіерей промовив, спасибі йому, в церкві до батька Тараса прощальне слово: “Ти, каже, брате наш о Христе, Тарасе, настоящий щирый батько свого українського люду, ти перший заступивсь за рідне слово українського народу в солдатській шинелі, у тяжкій неволі, далеко на чужині, не переставав боліть серцем за люд свій і його слово! Мир ти, Тарасе!”. Цими словами над труною Тараса Шевченка канівського панотця далекого 1861 року зі спогадів Т. Честахівського, зачитаними головою полтавської “Просвіти” Миколою Кульчинським, почався останній путь Пророка України на Тарасову гору.”

Кульчинський біля пам'ятника Тарасу Шевченку саме цього дня вручив дипломи та грошові нагороди, подарунки переможцям щорічного конкурсу серед полтавських школярів на краший твір про Тараса Шевченка “Хто такий для тебе Тарас Шевченко?” Перше місце (премія 1000 грн) здобула учениця 10 класу ліцею № 1 Жанна Сіркович, друге місце (премія 700 грн) — учениця 10 класу СШ № 19 Анастасія Когляр, третє місце розділили між собою учениця Розсошенської гімназії Аліна Грицай, Анна Роздолянська — СШ № 32 та Воронюк Наталія — СШ № 7 (премія по 200 грн кожній). Заохочувальну премію (100 грн) та диплом учас-

ника отримала учениця 10 класу ліцею № 1 Інна Полянська. Біля пам'ятника звучали слова любові до Кобзаря, його значення для нашого народу, який на скрижалих честі дав вічні заповіді українцям. Лунали пісні у прекрасному виконанні полтавського кобзаря Івана Новобранця та народного хору “Солов'їні зорі”, поезія Шевченка у виконанні громадян нашого міста. Завершилися урочистості загальним співом усіх присутніх “Реве та стогне Дніпр широкий”. Конкурс на краший твір про Тараса Шевченка відбудеться і наступного ювілейного року.

Прес-служба ПООТ “Просвіта”

«Не тільки державне, а й народне»

Уляна ВОЛІКОВСЬКА

До 200-річного ювілею Тараса Шевченка залишається менше року. 21 березня у Комітеті з питань культури і духовності Верховної Ради України Координаційна рада з питань підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Т. Шевченка розглянула питання щодо його вшанування 2014 року. Пропозиції науковців, шевченкознавців, політиків, митців, працівників музеїв і заповідників об'єднує головна ідея — аби відзначення Свята Кобзаря не перетворилося на штамп чи формальність.

Євген Сверстюк, письменник, філософ:

— Часто мене запитують, чому у нас так глухо звучить ім'я Шевченка. Шевченка не треба змінювати, треба самому змінитися, і в тому вся наша проблема. Я боюся надмірних адміністративних зусиль, нам загрожує словесне надмірне вшанування, а потрібно, щоб було пошанування, треба залучати молодь, талановитих людей, щоб не було повторення того, що всі знають. Кожен має зайнятися своїм: талановитий учитель повинен знаходити тих, які доносять слово Шевченка на ширшу публіку, треба, аби широка громадськість підіймала ім'я і дух Шевченка. Дуже важливо, щоб видали щоденники Єфремова. Хотілося б, щоб було не просто ушанування Шевченка, а ушанування себе самих.

Ігор Ліховий, заступник Генерального директора Національного художнього музею України:

— Із нашої точки зору, влада хоче максимально формалізувати процес підготовки до його проведення, аби не допустити загальнонаціональної консолідації суспільства довкола виконання Шевченкових заповітів. Найголовніші з них: питання української мови, демократичних засад побудови держави, суспільних відносин, відстоювання прав людини, реальної незалежності України, рівноправних міжнародних відносин, автономії Національної Церкви тощо.

Ми спостерігаємо демонстрацію неповаги до пам'яток, пов'язаних із ім'ям Т. Шевченка, які мають національне значення. Важливо змінити до ювілею щойно встановлену експозицію в Каневі, яка абсолютно не Шевченківська. Ще одна проблема — недоступність літературно-мистецької спадщини, за останні роки не вийшло жодного тому повного зібрання творів Т. Шевченка, не вистачає перекладів. Викривлення поглядів і справ Шевченка, пристосування їх до політичної мети прослідковується в документах, зокрема в постанові Кабінету Міністрів щодо міжнародного відзначення ювілею Тараса

Шевченка, де зазначені Російська Федерація, Казахстан, Польща, Литва. На мою думку, це якийсь безсистемний, абсолютно ненауковий підхід у виборі країн. В Україні ніхто не займається мониторингом усіх шевченківських подій, явищ. Нарешті мають бути сформульовані території музеїв і заповідників, бо більшість із них не мають актів на землю, актів на право власності тощо.

Володимир Панченко, доктор філологічних наук, професор Національного університету “Києво-Могилянська академія”:

— По-перше, існує проблема відсутності інформації про ювілей. Я багато їзджу по Україні і єдиний рекламний щит, на якому є натяк про 200-річчя від дня народження Шевченка, бачив у Городищі Черкаської області. По-друге, я не знайшов відповіді на запитання, скільки коштіватиме відзначення ювілею, адже про кошторис не сказано у жодному документі. Сумнівною є ідея щодо Співочого поля біля Канівської гори, яка є приводом для відмивання коштів. Важливо облаштувати сучасні модерні фондосховища, створити інтернет-портал “Тарас Шевченко”, в якому б постійно викладалася важлива загальносуспільна інформація, архівні документи тощо. Має бути візуальна інформація в метро, на білбордах. Також треба реалізувати Шевченкову мрію останніх років життя про хату на Канівській горі. Необхідно пам'ятати, що Шевченко — особлива духовна матерія українства.

Олександр Бригинець, народний депутат:

— Ми багато говорили про те, як потрібно розповідати про Голодомор, видавати книжки і встановлювати пам'ятники. Але ця тема не стала частиною свідомості нації через те, що ми не застосували ті прийоми, які мають бути використані сьогодні. Зокрема створення багатосерійних стрічок. В Україні достатня технічна та інтелектуальна база, щоб це реалізувати. Я намагався зрозуміти, як популяризувати своїх класиків за кордоном. Застосовують такий механізм: беруть найвідоміші рядки з творчості того чи того видатного поета, і на фестивалі і конкурсах представляють сучасних молодих поетів, які використовують цей рядок у своїй творчості. Таким чином відбувається певне наповнення цитатами видатних класиків в сучасній літературі. Цю ідею можна запозичити. Важливо, щоб це свято було не тільки державним, а й народним.

Пилип Іллєнко, продюсер, актор: — Уперше за роки незалежності ми екранізуємо творчість Шевченка. Зараз працюємо над проектом “Толока” М. Іллєнка, який ми презентували на Канівському фестивалі. Прем'єра фільму запланована на 9 березня 2014 року. Я хотів би наголосити на тій проблемі, що українські кіномитці в нашій державі позбавлені права діяти до свого глядача і вирішити цю проблему без участі держави неможливо.

У Пересопниці

Інна НАГОРНА, завідувач Літературного музею Уласа Самчука в Рівному

У день перепоховання Т. Г. Шевченка в Україні та в престольний празник у селі Пересопниця, біля пам'ятника українській першокнизі — Пересопницькому Євангелію відбулося традиційне свято української мови, культури та духовності. На ньому вшанували переможців обласного літературного конкурсу серед школярів Рівненщини “Перло многоцінне”, що його щорічно

проводять просвітяни, письменники та освітяни області. Переможцям вручили по десять примірників літературного альманаху “Проріст”, де опубліковано їхні твори. Альманах урочисто вручали голова Рівненського обласного об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка Світлана Ніколіна та голова журі конкурсу письменник Євген Шморгун.

Учасники свята ознайомилися з експозицією місцевого музею Пересопницького Євангелія, з виставкою книг із серії “Бібліотека Літературного музею Уласа Самчука в Рівному”.

Біля живого джерела

легації — представники партій і громадських організацій національно-демократичного спрямування: нового об'єднаного Руху, ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка та ін. Погода і природа нам сприяла, “і сонце гріло, не пекло...”, як говорив поет.

Приїхавши до Канева, потрапили на свято — вшанувати Тараса зібралось багато людей, виступав Національний заслужений академічний хор ім. Григорія Верьовки. Потім пішли на гору до Тараса, де слово про його величезне значення для України, про те, що він і нині — невичерпне джерело

натхнення у боротьбі за інтереси українського народу, сказали народний депутат попередніх скликань Іван Заєць, Ольга Лігус та ін. Потім підійшли до пам'ятного каменя Олексі Гірнику. Про подвиг героя нагадали присутнім автор книжки “Спалився за Україну” М. Іщенко, інші патріоти, які схилиються перед його вчинком.

Побували в музеї Тараса Шевченка. На жаль, нова, осучаснена експозиція, на нашу думку, недосконала, вихолощений сам дух України часів поета, у ній немає душі, теплоти.

А загалом враження приємні, вшанувати Тараса прийшло багато людей у вишиванках, скрізь звучала українська мова. Повернувшись до Києва сповнені енергії, адже побували біля живого джерела. Учасники вдячні журналістці Зої Загородній, яка доклала чималих зусиль для організації поїздки.

Дерево роду

Ще напередодні дня народження Т. Г. Шевченка громадська організація “Рідний Кіровоград”, Знам'янський міський краєзнавчий музей, Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олександра Бойченка оголошили дитячо-юнацький конкурс робіт декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва “Тарасів рід”. Він проводився з метою поширення знань про унікальне генеалогічне дерево родини Т. Г. Шевченка по сестрі Катерині, нащадки якої мешкають на Кіровоградщині.

ко, Камілі Лімборської, Каріни Шалигіної, серед молоді — витинанки студенток Кіровоградського педагогічного університету ім. В. Винниченка Ганни Войцеховської та Марини Сохаської.

Окремі конкурсні роботи відзначили заохочувальними призами — книгами. Усі учасники конкурсу отримали дипломи та сувеніри на згадку, а днями відвідають із екскурсією Знам'янський музей,

де створено “Кобзареву світлицю”, та Канів, де побувають на Чернечій горі й у музеї Поета.

Організатори конкурсу відзначили високий художній рівень робіт, а тому виникла ідея провести дитячий літературний конкурс на краший твір про Тараса Шевченка та видати книжку.

Конкурс фінансово й організаційно підтримав народний депутат України Андрій Табалов.

Петро ШУЛЬГА
Фото Георгія ЛУК'ЯНЧУКА

Вранці у день перепоховання Тараса Шевченка з Києва до Канева виїхала делегація, щоб ушанувати нашого найбільшого поета біля його могили. У складі де-

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

У дні, коли Україна відзначала день перепоховання Великого Кобзаря, у Кіровограді оголосили результати конкурсу творчих робіт родового дерева Тараса Шевченка. Організатори отримали 57 робіт у різних художніх техніках: малюнок, витинанка, паперокручення, різьблення по дереву, малюнок на склі, художній розпис на тканині, комп'ютерна графіка, аплікація, ассамбляж, живопис, декоративний розпис, бісероплетіння.

Журі конкурсу визначило чотирьох переможців у різних вікових групах. У молодшій віковій групі крашою роботою визнано малюнок учениці НВО ЗОШ І—ІІІ ступеня № 18 Владислави Горбенко, у середній — групова робота — паперокручення — учениць гімназії № 9 Олени Демчен-

Закінчення.
Початок на стор. 1

На славу нашої преславної України

Виступ Української народної хорової капели Москви під керівництвом заслуженого працівника культури Росії та України В. Скопенко

Українці Карелії вважають, що найважливіше в нашій роботі з діаспорою є те, що колектив Центру "піклується про них, реально допомагає українцям Росії". Громадська організація "Вербиченька" з Татарстану пише нам: "Національний культурний центр є справжнім центром, навколо якого так чи інакше обертається все українство, що працює на теренах Росії".

Культурний центр України наголошено здійснює масштабний проект "Діаспора", в рамках якого проводяться презентації регіональних українських організацій в Росії, вивчається й поширюється кращий досвід. Ця робота знаходить високу оцінку в регіонах. Ось що написали нам у привітанні від української організації Республіки Марій Ел із Йошкар-Оли:

"Ми дуже вдячні вам за можливість проведення зустрічей, з'їздів, культурних заходів на професійному рівні в Москві. Вони є безцінним вкладом в організацію співпраці усіх громадських організацій українців у Росії".

Ось ще одне тепле привітання — від українців Тюмені:

"Для всіх українців, які проживають на теренах югорського краю, Національний центр завжди був своєрідним символом етнічної Батьківщини, камертоном культурного життя російського українства, джерелом творчої наснаги та ідей культурного просвітництва..."

Упевнено розкривають свої неабиякі можливості українські земляцтва Москви, з якими ми дедалі тісніше співпрацюємо, особливо після створення Ради земляцтв України.

Кількість заходів, які відбуваються у Центрі протягом року: концертів, виставок, спектаклів, кінопоказів, презентацій, творчих вечорів, конференцій, зустрічей — перевищила 400. Упродовж року до Центру приходять понад 20 тисяч відвідувачів, що значно більше, ніж кілька років тому. Вони зустрічають тут гостинність, затишок, отримують можливість познайомитися з високим мистецтвом. Громадське національно-культурне об'єднання українців "Криниця" пише нам, що "для українців підмосковного Пушкіно Культурний центр України в Москві є другим рідним домом, куди ми щоразу їдемо, як до батька, щоб доторкнутися до творчого національного джерела, поділитися своїми досягненнями, отримати дружню пораду і підтримку, серцем відчувати велич української родини".

В основі нашої розмаїтої діяльності лежать крупномасштабні проекти, назви яких говорять самі за себе: "Тарас Шевченко", "Григорій Сковорода", "Микола Гоголь", "Михайло Грушевський", "Леся Курбас", "Василь Стус", "Україна крізь віки", "Українське кіно", "Україна театральна", "Презентація", "Відомі українці в Росії", "Діалог культур" та інші.

Наш концертний і виставковий зали добре відомі не лише московським українцям, а й усім москвичам і гостям столиці, які люблять українське слово, українську пісню й танець, українське малярство.

У нас виступали видатні майстри української і російської культури Богдан Ступка, Ніна Матвієнко, Анатолій Паламаренко, Микола Машенко, Мирослав Скорик, Олександр Голубородко, Марія Стеф'юк, Лариса Кадочникова, Бела Руденко, Володимир Бортко, Микола Гнатюк, Роман Віктюк, Клара Лучко, Йосип Кобзон, Василь Лановий, Ада Роговцева, Валерій Кікта, Раїса Недашківська, Єліна Бистрицька, Василь Нечепя, Лідія Забіяста, Галина Чорноба, Володимир Конкін, Олексій Петренко, Єв-

генія Симонова, Юлія Борисова, Дмитро Попов і багато інших.

Наші відвідувачі мали змогу чути полум'яне публіцистичне і поетичне слово та виважену наукову інформацію з уст Павла Поповича, Бориса Олійника, Бориса Патона, Костянтина Грищенка, Володимира Єльченка, Дмитра Павличка, Миколи Жулинського, Юрія Барабаша, Василя Антоніва, Любові Голоти, Світлани Йовенко, Володимира Яворівського, Марії Матіос, Петра Чуприни, Леся Танюка, Павла Мовчана, Євгенії Дейч, Сергія Гальченка, Неллі Корнієнко, Романа Лубківського...

На нашій сцені показували свої вистави Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка, Національний академічний театр російської драми ім. Лесі Українки, Національний академічний український драматичний театр ім. М. Заньковецької, Театр "У кошику" Державного центру театрального мистецтва ім. Леся Курбаса, Львівський духовний театр "Воскресіння", Київський театр "Колесо", Київський фольклорний театр "Берегиня", Харківський театр дітей "Тимур", театр Одеського будинку актора та ін.

У Культурному центрі виступали Національний заслужений академічний український народний хор ім. Г. Верьовки, Національна заслужена академічна хорової капела "Думка", Національна заслужена капела бандуристів ім. Г. Майбороди, Черкаський академічний заслужений український народний хор, вокальна формація "Пікардійська терція", Державний камерний ансамбль "Київські солісти", Національний ансамбль солістів "Київська камерата", камерний хор "Київ", чоловічі вокальні квартети "Гетьман" і "Явір", жіноче вокальне трио "Золоті ключі", трио бандуристів "Росава" (Житомир), "Вербена" (Черкаси), "Журавка" (Чернігів), театр пісні і танцю "Легенда" (Луганськ), ансамбль народних інструментів "Рідні наспіви" Національної філармонії України, чоловічий вокальний гурт "Козацькі забави", фольклорний гурт "Козаки" та інші ушлюблені творчі колективи.

Малярство України було представлено в Центрі полотнами Марії Примаченко, Тетяни Яблонської, Валерія Франчука, Тетяни Голембієвської, Віктора Сидоренка, Сергія Якутовича, Валентини Цветкової, Віктора Ковтуна, Сергія Дуллія, Сергія Григораша, Костянтина Головіна, Валентина Бернадського, Вікторії Логоші, Катерини Гутникової... У нас можна було милуватися казковими гобеленами Людмили Жоголь, українською вишивкою Віри Роїк, малярством по шовку Наталії Гронської, іконописним шитьям Любові Мітітел. Серед скульпторів назву Валентина Знобу, Олега Пінчука, Ігоря Гречаника, Олексія Леонова, Володимира Філатова...

Не боюся втомити вас цим переліком, адже кожне ім'я і кожний творчий колектив — це слава і гордість України. Леонід Кучма, вітаючи колектив, пише: "Тисячі громадян Росії уперше почули на українському Арбаті" виступи наших талановитих співаків, музикантів, поетів. Усе це сприяє зближенню народів незалежних України та Росії, поглибленню рівноправного взаємовигідного співробітництва між нами на різних рівнях".

Саме так і ми розуміємо широкі можливості нашого Центру.

На початку XXI століття — в жорстких умовах ринку й міждержавних негараздів — без Культурного центру України в Москві більшість із них не мали б можливості представити духовну, мистецьку Україну в Москві.

Повірте, це добре розуміють в материковій Україні. У привітанні академіка Національної академії мистецтв України, народного артиста України Михайла Чембержі читаємо:

"Ваш Центр успішно презентував вражаючу палітру творчих досягнень української національної культури, представив видатних вітчизняних Майстрів — знакових постатей нашої держави. Вони, дякуючи Вашій роботі, стали широко відомими у багатонаціональній Російській Федерації, мешканцям Москви та її численним гостям зі всього світу".

У Центрі працюють Українська народна хорової капела Москви, Український музично-драматичний театр антрепризи "Еней".

Навколо нас гуртується молодь. Якраз у Центрі відбулися перші два Українські молодіжні форуми — у квітні 2011 року і в жовтні 2012 року. У Центрі діє Український молодіжний клуб м. Москви, молодіжна літературна студія "Когорта", проводить репетиції самодіяльний Український молодіжний театр.

Якісно новою стала Українська недільна школа ім. Павла Поповича, де крім традиційних для такого типу навчальних закладів української мови та співів читають лекції з історії України, проводять уроки з вивчення народних звичаїв та обрядів, малювання та української хореографії.

Сьогодні у школі навчається близько сорока російськомовних дітей віком від 4 до 17 років. Учні Української недільної школи — постійні учасники музичних фестивалів на різних майданчиках російської столиці та за її межами. Учні створили анімаційні фільми "З Україною в серці" та "Космічна Україна", що отримали перші премії на Міжнародному фестивалі дитячого анімаційного кіно "Золота рибка" (Ялта й Сочі).

Кілька слів про наші міжнародні проекти.

Уже тринадцять років у нас успішно здійснюється абонемент

"Юні таланти нового століття" спільно з творчим об'єднанням "Музична юність" Департаменту культури Москви. Відбулося понад 70 різножанрових програм, у яких узяли участь 74 дитячі художні колективи, зокрема й з України. Музику російських, українських і зарубіжних композиторів слухали за цей час понад 30 тисяч осіб, зокрема й понад 100 багатодітних сімей, учні Української недільної школи Культурного центру України в Москві, Недільної школи Церкви Пресвятої Трійці, діти з обмеженими можливостями, пацієнти Центру соціальної допомоги "Сім'я і діти".

У того, хто хоч раз побував на цих програмах, дух захоплює від яскравого таланту виконавців і ширшої дитячої радості юних слухачів.

Ще приклад з іншої сфери. Уже стало традиційним проведення в Центрі до Дня слов'янської писемності й культури Міжнародного форуму "Популярна література і сучасне суспільство" з виокремленням української сучасної прози та поезії. У ньому беруть участь поети і літературознавці з України, зокрема директор Національного музею імені Тараса Шевченка Дмитро Стус.

Уся наша робота відбувається у тісній взаємодії з Посольством України в Російській Федерації, і я хочу висловити особливу, щирю подяку Володимирі Юрійовичу Єльченку, всім працівникам Посольства, які щоденно творчо, плідно співпрацюють з нами.

Не могу не сказати про вже назрілі та ще незатребувані на державному рівні можливості Центру.

Найперше, слід було б усерйоз і повною мірою використати наш науково-дослідний потенціал. Ідеться про те, що за десять років Центр видав 20 монографій загальним накладом понад 600 друкованих аркушів з українознавства, в яких досліджено перебування в Москві Тараса Шевченка, Миколи Гоголя, Осипа Бодяньського, Михайла Максимовича, Михайла Щепкіна, Михайла Грушевського.

У вітанні Міністра закордонних справ України Леоніда Кожари наголошується "вагомий внесок Центру в шевченкознавство — унікальні дослідження життя та творчості Великого Кобзаря, особливо актуальні напередодні відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка".

Московське шевченкознавство — це наш упевнений стратегічний вибір, і унікальний порив, і безперечний науковий пріоритет у всьому світі. Готуємо гідну зустріч 200-річчю ювілею з дня народження Кобзаря. Уже вийшла в світ фундаментальна книга вибраних віршів і поем Шевченка українською і російською мовами, підготовлена спільно з Інститутом літератури НАН України імені Т. Г. Шевченка. Готується видання книги "Тарас Шевченко в Москві" російською мовою та мо-

нографії "Тарас Шевченко: "Друзі мої єдині". Ми науково обґрунтували необхідність спорудження пам'ятника Тарасу Шевченку й Михайлу Щепкіну. Мені приємно говорити про це саме в день Слов'янської писемності та культури.

Вийшло 5 книг, які послідовно висвітлюють діяльність нашої установи. Ми плакаємо молодих учених, які готуватимуть кандидатські дисертації. В колективі є члени Національної спілки письменників України і Спілки письменників Росії.

Ми маємо широкі й міцні зв'язки в науковому світі. Директор Інституту історії України Національної академії наук України академік Валерій Смолій пише у своєму привітанні: "Нас завжди об'єднували тісні творчі зв'язки — проведення зустрічей з визначними вченими, презентації книг та монографій, організація спільних проектів і заходів".

У цьому контексті постає питання про заснування на нашій базі державного Інституту українознавства. У його рамках необхідно створити спеціальну архівно-пошукову групу з українознавчих документів, а також розгорнути стажування молодих українських культурологів, інших учених, які досліджують проблематику українськоросійських відносин.

Усі передумови, що залежать від нас, для здійснення Україною цього важливого кроку створено. Слово — за державою.

Які досягнення Культурного центру України в Москві нині можна вважати системно-фундаментальними?

Перше. Добре розуміючи, що далеко не всі двосторонні зв'язки в галузі культури між Україною і Росією пролягають через Культурний центр України в Москві, можна все-таки впевнено стверджувати, що у їхньому розвитку й зміцненні зараз уже не можна не враховувати феномен Центру, його значні й ще не затребувані повною мірою можливості.

Друге. Досвід унікальної інституції має бути використано не лише в діяльності нових інформаційно-культурних центрів України за кордоном, а й у реалізації масштабних міждержавних культурних програм. Центр може бути моделлю для подальшого розгортання цивілізованого діалогу української культури з російською та з іншими світовими культурами.

Більше того, на мій погляд, слід серйозно і всебічно вивчити питання про створення в майбутньому на базі Центру міжнародного культурного інституту зі значно ширшими можливостями й завданнями, скажімо, на кшталт Гете-Інституту в Німеччині. Утім, у цьому випадку будь-які порівняння з іноземними зразками програють реально набутому вітчизняному досвідові. Ідеться, власне, про створення принципово нової структури, що відіграла б на системній основі роль духовного посланника України в усьому світі.

Третє. Неповторність, унікальність нашої присутності в арбатському ареалі полягає в тому, що феномен духовного — саме духовного! — російського Арбату нині нерозривно пов'язаний з Українським культурним центром.

На завершення хочу запевнити весь український народ, що Національний культурний центр України в Москві як повноважний духовний представник нашої держави в Росії, й надалі наполегливо й самовіддано працюватиме, говорячи словами Тараса Шевченка, "на славу нашої преславної України".

Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО

Велика чаша життя

Цю особливу подію відзначає не лише славетна родина Леопольда Яценка і Лідії Орел, не тільки згадані хоріві колективи, а й уся співуча Україна. Бо маєстро Яценко — невтомний подвижник у царині розвитку й популяризації української народної пісні. Він, без перебільшення, — людина-легенда, “сопілка столиці нашої”, як його з любов’ю називають друзі. Серед сучасників навряд чи знайдеться людина, про яку ходило б стільки легенд й оповідок, як про цього сивочолого лебедя із реального життя.

Народився він у Києві, закінчив музичне училище ім. Глієра, історико-теоретичний факультет Київської консерваторії ім. П. Чайковського, аспірантуру. Успішно захистив дисертацію на тему “Українське багатоголосся”, видав чимало книжок про український хорівий спів, сам написав чимало пісень, зокрема й “Купальську ніч”. Пісню, яка стала народною. А напередодні славної дати трапилася нагода розпитати у маєстро про те, що на душу лягло.

— **Пане Леопольде! З яким настроєм зустрічаєте своє 85-ліття?**

— Дякую Богові, що досяг такого віку і роки свої прожив не марно: я їх наповнював конкретною працею. Так робитиму й надалі, бо є для кого і над чим працювати, є що співати. Пісень українських багато, і кожна — прекрасна. Усіх ми їх не переспіваємо, але хоча б невеличку частину треба перенести у наш час, щоб люди їх могли самі почути, а ще краще — самі заспівати.

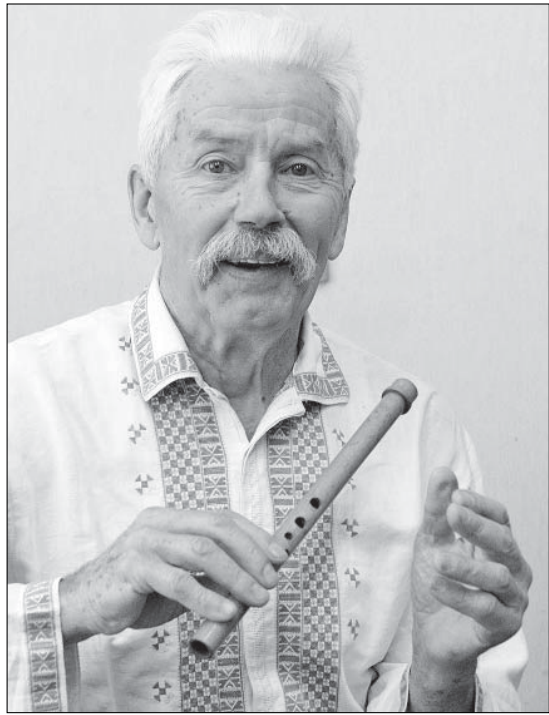
— **Життя Ваше — велике, многотрудне й дуже цікаве. Злеті й падіння, радощі й печалі, боротьба, успіхи й невдачі, шана і слава. Вас знають не лише в Києві, в Україні, а й українці різних континентів. Що виокремити, на чому зупинитися насамперед?**

— Так одразу важко щось виокремити. Мої захоплення не суперечать одне одному. Вони доповнюють мою велику чашу життя. Звичайно, враховуючи мій фах, моє захоплення — для мене завжди найголовнішим була українська народна пісня, була й моя, авторська, а ще — обробки пісень. Я цьому присвятив своє життя і тепер не жалкую, незважаючи на численні труднощі й перешкоди. І надалі продовжуватиму свою улюблену справу.

— **Розкажіть про себе, про свою професійну діяльність на ниві української національної культури. Бо ж маєте великий досвід музикознавця, збирача народних пісень, скарбів. До тонкощів знаєте український партесний спів, багатющі скарби народної пісні...**

— Ми справді володіємо багатющими скарбами, але здебільшого вони ще у шухлядах на папері. Тому треба усе це піднімати, виводити, виспівувати світові. Люди мусять чути, пісні повинні звучати не лише на сцені, а й у парках, галях, у наших родинях, як це було колись.

Стрімко й агресивно час змінює наш побут, наші світовідчуття, наш простір, у якому звучить народна пісня. І цей неоднозначний за наслідками процес особливо пришвидшився протягом одного покоління. В людській історії — це мить. Років п’ятдесят тому наш побут був зовсім іншим. У ті часи село (воно жило!) ще співало, тоді була така духовна потреба, насамперед — у молоді. Нині село занепало, багато сіл в Україні зникло. Це величезна проблема для нас! Щоб зберегти багатющий пісен-

Леопольдові Яценку, живій легенді народного хорівого співу, незмінному керівникові Етнографічного хору “Гомін” та Фольклорно-ансамблю “Криниця” Будинку вчених НАН України, лауреатові Шевченківської премії, композитору, музикознавцю, піснетворцю 2 червня 2013 р. виповнюється 85 років.

там, я більше ніде не чув (заспіває “Березо, березо” — Авт.). Побували ми й на Полтавщині, на Чернігівщині, їздили в Карпати, були усілякі пригоди, особливо в Карпатському краї.

Щодо труднощів житейських було всяке, часи ж були совєтські... Мене звільнили з роботи, формально було зазначено — за підпис колективно-

го листа, направлено до ЦК КПРС та уряду з протестом проти закритих судилищ над українськими патріотами. Чимало патріотів, як і я, позбулися роботи і зазнали поневірянь. Мені довелося працювати на різних роботах. Був на “вільних хлібах”, та не забував, для чого вчився, що мушу робити першочергово. Був у музеї Івана Гончара (приватному на той час). До нього горнулася патріотично налаштована молодь. Там гуртувалися колядницькі ватаги. Іван Макарович давав дещо з народного одягу. Ми збиралися біля його садиби, влаштовували веснянки, розучували кривий танець, танцювали, співали пісню “Розлилася вода на чотири броди”. І тут же перед нами, внизу, велет Дніпро. Це нас особливо надихало. Кожен відчував, що саме цього нам тоді не вистачало.

— **Ви якось згадували село Охматів Жашківського району на Черкащині, де записали пісню про Першу світову війну, і її тепер виконують...**

— Так, це пісня “Світить місяць, світить ясний та ще ясна зоря”. Це знамените село, де співав Порфирій Демущкий, який організував Охматівський народний хор із місцевих селян. Хор співав і народні пісні, і духовні твори. Під час поїздки до Києва хор давав концерт у залі “Купецького зібрання” (нинішня Національна філармонія), а потім співали Всенішню у Володимирському соборі. Тут поєднувалися і народний спів, і академічний, і духовні твори. Демущ-

кий видав збірники “Народні пісні Київщини”. Це наводить на думку — пісня на місці не стоїть, вона рухається, розвивається, передається. Пісенний процес іде, пісні кочують, ходять від села до села, навіть “перескакують” через кордони. Є такі приклади, скажімо, коли українці, які емігрували до теперішньої Румунії, понесли наші пісні аж за Дунай.

— **Леопольде Івановичу, є праця історика Володимира Голобуцького “Гомін, гомін по діброві”. Ви ж знаєте, що його син Георгій співає і в “Гомоні”, і у фольклорному ансамблі “Криниця”. Він — просвітянин, художник, один із ветеранів “Гомону”. Таких цікавих людей у Вас багато. Розкажіть, будь ласка, про них.**

— Переважно це люди вже старшого віку. Поки людина працює, їй часу на все не вистачає, а як вийшла на пенсію, приходить співати. І ми раді цим людям, бо вони багато гарного успадкували від старшого покоління, мають навички співу. Переважно це високоосвічені, високодуховні люди різних професій. Скажімо, Іван Дебелюк — інженер-будівельник, Микола Гарячкун — інженер зв’язку, Михайло Гуць — філолог, професор, ще працює, але приходить до нас. Товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка відзначило його найвищою нагородою “Будівничий України”. Співає у нас учений, академік Віктор Андрійчук, є вчителі, медики, журналісти, історики, художники. Звичайно, більшість — жінки, вони — наш український цвіт. Бо жінка, як відомо, Богиня, мати співу, вона народжує життя, а потім учить співати своїх дітей.

— **Хор “Гомін” та ансамбль “Криниця” виконують усі календарно-обрядові пісні: колядки, щедрівки, веснянки, гайки, великодні твори та купальські пісні. Традиційно колективи співають на День Героїв Кривого, у дні пам’яті комуністичних репресій у травні, на День Києва, а восени — беруть участь у вшануванні жертв Голодомору. Ваша пісенна творчість — то все наше життя, у яке додасте й власних пісень. Чого лиш вартий твір,**

що став уже класикою, “Купальська ніч”? Як він створювався?

— Усього процесу не пригадаю. Лише скажу, що свято Купала — особливе, сповнене романтики, чогось казкового, загадкового, потаємного і навіть інтимного. Наші предки здавна творили багатющий епос свого життя, в якому закарбовували обряди і звичаї сивої давнини. Тут і Мавка, що згадується у “Лісовій пісні” Лесі Українки, тут і потерчата, і Марена, і Коло вогняне, і віночки, і таночки, і чарівні казкові пісні. Люди, що приходять на це свято, відрізняються від людей, які не визнають таких подій, це вже давно помічено.

Це свято характерне своїм єднанням з матінкою природою. Свято з язичницького періоду, дохристиянського. Отака й моя “Купальська ніч”. Тут важливо було, щоб пісня не лише ілюструвала свято Купала, а щоб створювала відповідний настрій, поєднувала оповідну манеру з декламацією, з порухами чогось таємничого та загадкового в природі, котра в цей період розвивається, цвіте, буяє і неначе розмовляє з Сонцем, Водою та Землею. Людина усе бачить, усе чує, всьому радіє і виражає свої почуття, устремління, бо людина — це сама природа. Тому мелодії та слова повинні досягати найвищої повноти. І мені це вдалося висловити у пісні “Купальська ніч”. Творчий процес важко пояснити, я тільки знаю наперед — мені допомагає те, що у мене попереду мелодія, музика, а потім оповідь словесна. Коли у мене є музичні образи, тоді знаю, які будуть слова, якого вони характеру, розміру. Цей твір, вважаю, — моя творча удача.

— **Ваша опора в житті, джерело натхнення — родина. Ваша дружина Лідія Орел — відомий етнограф, маєте двох синів, Тараса та Івана. Тарас також композитор. Бодай кілька слів і про них...**

— Одружився я не вельми молодим, уже маючи певний життєвий досвід. Тобто я вже знав, що мені потрібно. Про те, що Лідія Орел може бути моєю дружиною, я здогадався, коли побачив її у публічній бібліотеці Академії наук. Вона була в вишній сорочці, яку подарувала їй мати на день народження. Я повз таких дівчат не проходив. Лідя справді виявилася гарною, розумною і працюючою. Тарас — композитор, який (я пишаюся цим) має набагато вищий за мій фаховий рівень. Зараз проживає у Мюнхені, в Баварії. Там є невеличка українська громада. Час від часу вона влаштовує українські мистецькі вечори, в яких беруть участь і наші артисти, зокрема, Вікторія Лук’янець. Тарас бере участь у вечорах, концертах, пише свої твори. Другий син, Іван, вільно володіючи кількома іноземними мовами (італійською, англійською), проводить екскурсії по Києву.

— **І наостанок: де й коли офіційно відбудеться Ваш ювілейний вечір?**

— У Палаці культури “Печерськ” заводу Арсенал, у середу, 5 червня о 18.00. Готуємо цікаву концертну програму. Багато професіоналів я не кличу, у нас є свої солісти і, гадаю, слухачі будуть задоволені.

— **Леопольде Івановичу! Дякую за цікаву розмову і від імені Товариства “Просвіта” бажаю Вам козацького здоров’я, творчих успіхів і хай Вам у всьому щастить!**

Спілкувався Петро ШУЛЬГА
Фото Олександра ЛИТВИНЕНКА

Дмитро ДРОЗДОВСЬКИЙ,
Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка,
“Всесвіт”, Київ—Кембридж—Київ

Український Кембридж об’єднує культури

9 травня у Кембриджському університеті відбулися треті щорічні “Всесвітські” літературні читання на підтримку перекладів.

Кембриджський університет (університет № 1 у світі за міжнародним рейтингом вищих навчальних закладів) знову став тим майданчиком, звідки щороку лунають голоси різних літератур у перекладах різними мовами світу, зокрема й українською, яка від часу заснування програми “Українських студій” (“Cambridge Ukrainian Studies”) у цьому університеті має особливий інтерес із боку студентів. Приємно відзначити, що з кожним роком кількість спеціально запрошених гостей на читаннях збільшується, як і кількість відвідувачів.

Бібліотечні фонди української літератури в Кембриджі потребують розширення. Думаю, що українські видавці могли б бути вельми корисні для програми українських студій, надсилаючи для університету і перевидання класики, і новітні художні книжки й наукові дослідження. Наразі в бібліотеці факультету середньовічних і сучасних мов (на якому функціонує програма “Українських студій”) українськомовних видань значно менше, ніж російських чи польських книжок. Проте те, що в Кембриджі засновано українознавчий факультет, — величезна перемога україністики. На світовому “мовному ринку” сьогодні серед лідерів китайська, арабська, іспанська мови, саме на них особливий попит у провідних університетах світу. Проте українська мова відтепер також має потужний імпульс для утвердження у світі. Щороку в Кембриджському університеті відбуваються культурні й науково-академічні заходи, які популяризують знання про Україну, визначають методологічні підходи до вивчення української культури, мови та історії.

Водночас завдяки цим міжнародним заходам українська мова в уявленні британців здобуває статус однієї з перспективних європейських мов, а Україна мислиться як модерний проект, що може бути цікавим для вивчення і співпраці. Як зізнався керівник програми “Кембриджських українських студій” Рорі

Фіннін, студенти, які вивчають україністику, вражені модерною українською літературою, вони мають бажання обов’язково відвідати Україну.

На факультеті україністики в Кембриджському університеті в центрі уваги — курси з української мови та літератури (передусім ХХ—ХХІ століть із центруванням канону навколо постаті Павла Тичини), водночас навчання передбачає й “практику”, до якої можна зарахувати і згадані щорічні всесвітні читання. Студенти мають можливість попрактикуватися в українській мові, а також почути мовлення носіїв із України. Читання поєднують у собі і навчально-практичний, і естетичний компонент, оскільки на них запрошують відомих виконавців, режисерів і музикантів. Цього року почесним гостем на читаннях був відомий український композитор Мирослав Скорик, Герой України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, автор музики до фільму “Тіні забутих предків” (1964). Із “Київської камерати” на читання завітала Богдана Півненко. Також продемонстрували фільм сучасного українського дизайнера й художника Зінаїди Лихачової. Фільм представила музикознавець Олександра Олійник, заслужений діяч мистецтв України.

Щороку перекладацько-літературні читання проводить факультет українських студій (на чолі з доктором філології Рорі Фінніном) за підтримки українського журналу світової літератури “Всесвіт”. Цього року представники редакції також узяли участь у читаннях. Захід побудовано так, що студенти Кембриджського університету читають оригінальні твори різними мовами сві-

Вірш Метаксе читає головний редактор “Всесвіту” Д. Дроздовський

ту, а також переклади, підготовлені українською та англійською мовами. Для читання обирають твори, які друкувалися у журналі “Всесвіт”, а тому варто зазначити, що українськомовні версії є ключовими, вони визначають загальну спрямованість заходу.

Цьогорічним “духовним” патроном на кембриджських усесвітських читаннях став митець, чия творчість об’єднала три культури: грузинську, вірменську та українську. Це Сергій Параджанов — геній зорових образів, творець нового українського кіно, яке мало значний резонанс у світі. Як на мене, Параджанов за способом художньо-мистецького світосприйняття був одним із провісників постмодерної культури в її світоглядно мистецькій основі, що передбачає творення нових образів за рахунок поєднання раніше, здавалося б, непоєднаних мистецьких елементів. Параджанов — справжній “артист зору”, який бачив світ у неповторній кольорогамі, у чому переконує ереванський музей метра, даючи можливість зовсім по-новому розкрити

творчу психологію митця. У Єревані зібрано унікальні матеріали, які відкривають “іншого” генія. Параджанов — насамперед художник. Він не визнавав сценаріїв для фільмів, натомість завжди створював специфічні образки, замальовки. Він скоплював дійсність через барву, через пластику кольорів. Художні роботи Параджанова засвідчують його прагнення вийти за межі однієї художньої модальності, одного творчого виміру. Майстер хотів розмалювати сіру дійсність, втекти від буденності, в якій немає місця для справжньої творчості — основи життя. Його роботи постають своєрідними “кліпами”. У таких художніх формах відлунує європейська середньовічна іконописна традиція, в якій біблійний сюжет розкладався на кілька міні-сюжетів, кожен із яких зображено на іконках. І кожен мав вибудувати для себе власний шлях, аби дійти до фінального образу.

“Тіні забутих предків” у версії Параджанова явили світові архаїку української цивілізації, показали міфологічність мислення українців, а отже, своєрідну етнічну пра-

вчність, укоріненість у космосі первозданної природи. Фільм було показано на кількох континентах, на всесвітніх кінофестивалях. Звичайно, не можна оминати й того, що “київський період” для Параджанова став чи не найважчим.

2012 рік журнал “Всесвіт” розпочав спеціальним вірменським числом, яке підготували спільно з Міністерством культури Республіки Вірменія у зв’язку з почесним статусом, який здобула вірменська столиця згідно з рішенням ЮНЕСКО: “Єреван — Всесвітня столиця книги-2012”. У журналі представлено твори таких авторів, як Метаксе, Усік Ара, Баграт Алекаян, Говик Говейян, Бабкен Симонян, Артем Арутюнян, Вардан Акопян, Левон Ананян, Давид Мурадян, Норайр Адалян, Діана Амбарцумян, Сусанна Арутюнян, Ара Назаретян, Гурген Ханджян, Левон Хечоян, Неллі Шахназарян тощо. Для цьогорічних читань обрали переклади творів Метаксе (український переклад А. Татевосяна і Д. Дроздовського) та Бабкена Симоняна (переклад С. Цушко). Також на вечорі прочитано вірш “Мерані” Н. Бараташвілі в перекладі М. Бажана.

Вірменія — країна-ровесниця Римської імперії та Персії, вона була свідком війн, що відбувалися в Європі з часів Середньовіччя. На жаль, так склалося, що Вірменію поділено між іншими державами, вона зазнала гонінь і переслідувань. Аналогічну трагедію пережила Україна, де в 1930-х рр. знищили інтелектуальне ядро нації. Вірменія змогла вберегти свою мову і державність, попри непросте геополітичне сусідство і наявність надзвичайно складних суспільно-політичних питань. Вірменська та грузинська література стали центральними на третій щорічних всесвітських читаннях у Кембриджі, викликавши значний інтерес в академічній публіці.

Сподіваємося, що чергові всесвітські читання на підтримку перекладу, які відбудуться 2014-го “шевченківського” року, зможуть зібрати навколо українськомовних перекладів ще більше зацікавлених студентів, які в стародавньому Кембриджі відкривають для себе Україну. Зокрема й через журнал “Всесвіт”.

Не лише для туристів

Ігор ГАЛУЩАК,
м. Львів

Між тим страчені вчені були далекими від політики: науковці зі світовими іменами ще з австрійських часів займалися природничими науками, медициною, ветеринарією, викладаючи ці дисципліни польським і українським студентам. Були серед них і викладачі Львівської політехніки. Тому не випадково, що саме цей навчальний заклад узяв сьогодні на себе ініціативу з увічнення пам’яті про невинно убієнних.

Поблизу Вулицьких пагорбів, де відбувалася страта, нині розташовані університетські гуртожитки й парк студентів. 2011 року, коли відзначали 70-річчя з часу цієї масакри, у парку постав величний пам’ятник жертвам нацистського режиму під девізом “Не убий!”. Його автор — польський професор Олександр Сліва.

Виконання великого обсягу робіт у стислий термін, зокрема впорядкування території парку, стало можливим завдяки плідній співпраці мерів двох міст — Вроцлава та Львова, а також Львівської політехніки. Ще до відкриття пам’ятника виникла ідея: створити тут меморіальний комплекс. Згодом своєю ухвалою виконком Львівської міської ради затвердив містобудівні умови проектування та спорудження інформаційно-виставкового павільйону, які розробив інститут “Містопроєкт”. Але, як відомо, від ідеї до її реалізації чи-

Ця трагедія трапилася в ніч із 3 на 4 липня 1941 року, через кілька днів після того, як нацистські війська увірвалися у Львів. Каральний загін СС заарештував й стратив групу провідних львівських науковців. Нині чесні й неупереджені історики України та Польщі спростували домисли про те, що до цієї каральної акції була нібито причетна Організація українських націоналістів — мовляв, таким чином помстилася львівській професурі за співпрацю зі сталінським режимом після приєднання Галичини до Радянської України у вересні 1939 року.

мала відстань. І знову ініціативу виявили львівські політехніки, насамперед — ректор університету професор Юрій Бобало та проректор з навчально-виробничої роботи Володимир Крайовський. Розпитуємо, як здійснюється проект меморіального комплексу.

— Пане Володимире, наскільки близько Ви підійшли до практичного втілення цього задуму?

— Уже розробили архітектурну, функціональну, містобудівну концепцію спорудження павільйону, оглядового майданчика, подальшого розвитку парку студентів. Левову частку коштів виділятиме польська сторона. Наш ректор мав зустрічі з мером Вроцлава та президентом РКО BANK POLSKI. Саме він виділить два мільйони злотих на будівництво павільйону, проте лише за однієї умови — не змінюватиметься музейне призначення цієї споруди, але то само собою зрозуміло. А мерія Вроцлава виділяє 100 тисяч злотих для облаштування експозиції музею. Певне фінансування буде і з боку Львівської міської ради.

Виконуватиме ж основні роботи, як і на спорудженні пам’ятника, польська фірма ABM WSHUD.

— Не секрет, що наші музеї відвідує порівняно небагато людей. Чи не буде в майбутньому доволі велике приміщення стояти пусткою?

— Приміщення площею 230 квадратних метрів буде багатofункціональним. Крім стаціонарного виставкового залу, тут розмістяться зал змінних експозицій, конференц-зал, фільмотека, приміщення для організації студентського академічного душіпастирства, магазини сувенірів, квітів, книг тощо.

— Яким буде змістове наповнення музею і хто ним опікуватиметься?

— Добором історико-архівних та інших матеріалів керуватиме опікунська рада у складі чотирьох осіб (по двох від української і польської сторін). Експозиція розповідатиме не лише про постаті страчених професорів та про обстави-

ни самого розстрілу. Інтерактивні екрани покажуть фотографії усіх розстріляних на Вулицьких пагорбах науковців і близьких до них людей, архівні матеріали, подадуть спогади їхніх рідних і близьких. Фільми та слайди створять атмосферу передвоєнного Львова, його

освіти, науки, культури. Буде також інформація про втрати, яких зазнала наука Львова впродовж 1941—1945 років. Ці матеріали зможуть зацікавити не лише туристів, а й науковців, студентів, зрештою, усіх небайдужих до нашої, на жаль, переважно трагічної історії.

Людське в людині

Мирослав ДОЧИНЕЦЬ,
м. Мукачево, Закарпаття

Завжди зібраний, привітний, розважливий. Зважає кожне зречене слово. Як скальпель на долоні. У цього чоловіка дивний сенс щастя. У такі красні роки — 85 — зазвичай покректують і про щастя обзиваються рідко — “Аби при силах бути, на ногах...”. А він відкрито заявляє, що щасливий. І йому віриш. Віриш навіть у неймовірне зізнання: “То може здатися дивним, але найщасливіші дні я пережив, перебуваючи 5 тижнів у карцері, а також в окремі табірні дні. Я тоді багато мовився і настільки відчував при собі Божу присутність, що від щастя аж плакав. На волі чогось подібного такою мірою не відчував ніколи”.

У цьому одкровенні — насіння, з якої зросло могутнє, крилате дерево долі Івана Коршинського.

Мій приятель Володимир Шовкошитний, який привіз на батьківщину прах Василя Стуса, з придихом розповідав мені про майже фізичний страх, який опанував ним у “персональному” карцері вічного арештанта Стуса. Йому вдалося, що коли залишиться тут на кілька хвилин, то задихнеться, знепритомніє... А той гібів у цьому склепі тижнями, місяцями. “Його мав живити якийсь дух. Іншого пояснення я не маю”, — підсумував Володимир.

А я думаю про міфічного Прометея, про реальних острожників протопопа Авакума, Калнишевського, нашого селянського повстанця Івана Беду, і таких як Іван Коршинський. Їхні історії — не випадок долі, не гра обставин. Вони повстали за ідею, і вона, як вищий порядок розуму й душі, рятувала, кріпила і підносила їх. Це як у святого Августина: ухвали Закон, і він порятує тебе. Вони піднялися із законом у серці проти потвори беззаконня. (О, як наше сьогоднішнє починає перегукуватися. Невже зріє, насичується політичний розчин кристалізації нових національних героїв?)

І Коршинського цілком заслужено ставлять поряд із іменами людей, що виборювали волю Україні: Чорноволом, Стусом, Горинем, Марченком, Лук’яненком, Дашкевичем, Бадзьом. І писати побіжно про його буремну планиду невдячна справа. Це ціла книга життя. А може, й навпаки, — книга смерті, яка дивним, метафізичним чином обернулася життям. Та ще й яким: від сутності людини, яка бунтує, до сутності людини, яка лікує. Тим більше, що це зримо постає з його книги-сповіді “Сторінки життя”.

...На канікулах після п’ятого класу гімназії Іван допомагав батькові на їхньому газдістві в Буштині. Був 1945-й. Рік возз’єднання з Україною, рік нових очікувань і нових тривог. Міліціонер привів на подвір’я незнайомих, які вчинили тотальний трус. Знайшли якусь книжечку і забрали Івана з собою. Три дні його мордували в Хусті, а відтак ледве живого повезли до Ужгорода, віддали в руки професіоналам. Ті вимагали одне: зізнатися, що допомагав бойовикам ОУН. Він усе заперечував. Це трактували, як “опір” і дали п’ять тижнів карцерного режиму. Кожен день, кожна година методичного фі-

зичного і морального знищення. Вночі допити, катування, приниження, вдень заборона прихилити голову і навіть заплющити очі, постійний голод і спрага, повна ізоляція від світу. Хлопець схуд ледве не до 30 кілограмів. Мозок горів, переставав реагувати й мислити.

Не вибивши з нього нічого, випустили під зобов’язання повного нерозголошення того, що сталося. Живий світ, рідне середовище підняли дівка на ноги. Через два роки вступив на медичний факультет Ужгородського університету. На лекції з фізики на запитання викладача, якою мовою читати, він перший підвівся: “Якою мовою слід викладати в Україні? Звісно, українською”. Перший і, виявилось, єдиний серед студентів. Коли на другому курсі його забрали просто з аудиторії, гадав, що це основний привід. Та ні, на допиті його приголомшили градом звинувачень: “Створив антирадянську організацію, збирався зі зброєю прорватися в Румунію, вів контрреволюційну пропаганду в гуртожитку, засуджував Богдана Хмельницького за возз’єднання з Росією, захищав релігію...” Останнє звучало досить дивно. Іван і справді долучався до хору в цегольнянській церкві. Та хіба Бога треба “захистити”, це Він його захищав і рятував у тюремній камері. Так, він мав тоді на кого спадати в каральних казематах.

Подиву гідне, як юний студент стоїть перед енкаведистами, розмовляє на рівних, мислить логічно, відстоює себе спокійно, говорить аргументовано. Коли слідчий Гаврилов казався, погрожуючи: “Якщо не викажеш злочинну групу, я все одно нашкоблю тобі на 25 років!” — він спокійно відповів: “Це від вас не залежить”. — “А від кого?” — “Від Бога”. З такими підслідними важко було домовитися.

Але вдруге звідси не виходили просто так. Справа шилася такими вже білими нитками. От хоча б один пункт звинувачення: “Роздавали націоналістичні книжки “Кармалюк”, “Шугай”, у яких розхвалювали українські націоналістичні герої і наклепи на соціалістичний устрій СРСР...”.

Тепер це звучить смішно, а тоді... Після двомісячних тортур хотілося мерти. У душу закрдався розпач. І не екзистенція шекспірівської дилеми “Бути чи не бути?” скріплювала його, а роздуми про жертвовну дорогу Христа. З Його природою суто людських страждань тіла і духу на Голгофі. Мине час, і Коршинський так про це скаже: “Ціна життя завжди висока. Навіть коли воно несолодке, сповнене випробувань, обморожене. Не залишитися б тільки одинаком у світі і зберегти “людське в людині”, про що говорив ще Кант”.

Із нього вибивали зізнання, та марно. Тоді взяли з іншого боку, випробуваного: змушували давати потрібні свідчення його товаришів, залакавши їх найсвятішим — що в разі непослуху мордуватимуть їхніх матерів і сестер. І декотрі ламалися, що для крихкої людської природи цілком властиво. Зате він не сказав лихого слова на жодного з тих, котрі залишалися на волі й клепали на нього. Навіть бувалий слідчий не приховував подиву:

“Чому?” — “Все, що я говорив, є правдою. А чому вони говорять неправду, я не знаю. Моя совість зі мною. Їхня з ними”.

Ніхто їх зараз не судить за це. Кожен дістав своє сповна. То були порядні селянські діти, виховані в християнській моралі та національній гідності, спрагли європейських цінностей і справедливості, довірливі, наївні романтики. Їх знищували за мрію. Завдяки тямущому адвокату, до речі, старому комуністу, який мудро списував усе на “сміття буржуазної освіти в головах” юнаків, Іванові дали лише 10 років таборів.

“У першому пересильному пункті, куди нас відправили, сиділи воїни УПА і бандерівці. Вранці, в обід і увечері вони молилися, а потім співали українських пісень. Хворих і поранених доглядали, як рідних. Коли щось доходило з волі, ділилися. Зате зупинки на нових пересильних пунктах були пекельні. На нас, політичних, налігала саранча кримінальників, відбирали одяг і їжу, когось програвали в карти. По просторах Казахстану зимою нас возили в товарних холодних вагонах. Скільки задубілих закопали в снігах! Потім усіх нас розсортували, мене — в табір особливого призначення Спаськ. Солженіцин, який теж тут сидів, назвав його “долиною смерті”. Дістався туди обморожений, але живий.

Призначили до роботи в каменоломні. Техніка: молот, долото і лопата. За кілька місяців я перетворився в дистрофіка. Бувало, дорогою вітер кидав мене в різні боки, спирався на товаришів. У травні підняли молот уже не міг. Поряд працювали трохи міцніші галічани, вони рубали камінь за мене. Ще й утішали мене, звертаючись на ви. Та я вже був готовий до всього. Одного дня спустився на дно кар’єра, глянув угору і зрозумів: сам туди вже не виберусь. Або привалить брила, або винесуть мене звідси на табірний цвинтар, як сотні інших доходяг... Аж бачу, каменярі показують на мене якомусь чоловікові. “Ти Коршинський, студент-медик?” — “Був”. — “Чи хочеш працювати в шпиталі?” Працювати? Я не міг навіть звестися на ноги. Це сталося 5 червня, в день мого народження. І це насправду був другий день мого народження. Так мене госпіталізували на вмирання, і доктор Червені витяг мене з того світу і якийсь час тримав, поки оклигаю, біля себе санітаром. Пізніше я дізнався, що він — колишній директор Будапештського медінституту, професор”.

Червені був його рятівником. А невдовзі Бог послав Іванові іншого ангела — професора Сергія Колесникова, колишнього заступника міністра охорони здоров’я СРСР, видатного хірурга, до якого був прихильний навіть Черчилль. Тому й став неугодний Сталіну. Після тортур і осуду новоспеченому зеку Колесникову доручили такі організувати велику лікарню на декілька таборів. Це був чоловік високого таланту і світлоносною душі. З потужною харизмою, яку визнавали й торемники. І він зарахував Івана до своєї команди помічників. Жодна медична академія не дала б йому такої практичної школи. Морг був переповнений “матеріалом”, на якому хлопець вправлявся у

Іван Юрійович Коршинський із дружиною Марією Іванівною

вільні нічні години. Вивчав анатомію, експериментував із розрізами на шкірі, органах і кишках мерців, удосконалював шви. Саме тут він розробив свої власні вузли, про які згодом опублікував наукові роботи. Опікувався наркозом, але професор часто залучав тямущого учня до асистування, довіряв і скальпель. Двоє зеків, світило світової медицини і студент-недоучка, тут були колегами, побратимами.

Велике це слово — табірне братство. Розкидані по імперії ГУЛАГу раби здобували тут школу солідарності і виживання. Старі, прирвані арештанти допомогли їм усвідомити, що згинання перед сатрапами КДБ нічого не дає, бо то просто запрограмована машина. Порятунком треба шукати не в них, а в собі і в тих, котрі не загубили гідність і чуття свободи, аж до готовності віддати за це життя.

Коли Іванові за “добре поводження” вирішили пом’якшити судовий припис “утримування в таборах особливого режиму” і перевести в сусіднє село на звичайні роботи, він попросив залишити його з Калашниковим. Дарма, що шпиталь був іншим різновидом пекла — весь перемелений матеріал ГУЛАГу звозився сюди на жадливе повільне вмирання. Жменька медиків-ліпил боролися за них день і ніч. Часто вони справді зліплювали їх життя з нічого, голіруч. Правда, за їхніми спинами стояв великий цілитель Господь.

Саме там, серед кінцевої земної юдолі, серед смороду крові і смерті, в битій і гнійній особистості зароджувалася нова сутність Служиня. В’язався і міцнів на крицю ланцюжок духовного поступу. Людина, яка бунтує. Людина, яка прощає. Людина, яка лікує. Шлях сходження духу в людині. Шлях воїна і мудреця. Бо найбільша перемога — це перемога миру в душі. І немає нічого вищого понад любов і доброту, казав Конфуцій.

...Не одразу дали І. Коршин-

ському стати прекрасним лікарем. Належало сповна пізнати й іншу істину: бути не в тюрмі ще не означає бути на волі. Тобто вільно розвивати свій талант. Але він перейшов і цю зону. Зону дрімучої провінційщини, рутини, чванства і задрощів. Став кандидатом медичних наук, викладачем, науковцем з доробком понад 100 наукових робіт, публіцистом, громадським діячем, народним депутатом України, головою обласної організації політичних в’язнів і репресованих, близьким другом відомих у краї і державі людей. Письменник Іван Чендей називав його “співавтором деяких своїх книг, другом і порадиником, дивовижним у душевній красі і сердечній чистоті”. Педагог Дмитро Копинець: “Від нього струменіє любов і добро. Може просто підійти до людини, нічого не кажучи, і одразу стає легше — стільки в ньому позитивної енергії. Такі люди роблять світ кращим, чистішим”.

Цілитель від Бога, Іван Юрійович завоював любов тисяч вилікуваних, серед яких були й дружини та діти його катів і донощиків, і навіть вони самі. Та лікуючи плоть, захищаючи людське життя, він ніколи не озирився на політичну біографію пацієнта. Драматизм долі, своєї і їхньої, страшні істини недалекого минулого відсував подалі. Залишаючи при собі, як і раніше, чисте сумління.

Довга, красива і щаслива дорога людини і борця. Адже талант — передусім уміння створити долю, зауважував Гете. І цей чоловік створив її умілими руками, критичним розумом і палким серцем.

Короткий конспект прикметного життєпису хочеться завершити ще коротшим висновком. Воістину безпрецедентний в історії сатанинський експеримент “знелюднення людини” такі, як Іван Коршинський, подолали утвердженням “людського в людині”. І приклад їхнього жертвовного служіння має повсякчас нагадувати нам: це протиборство триває.

Зоя ЗАГОРОДНЯ

Феномен доби

До 85-ліття Галини Яблонської

Галина Яблонська — яскраве і неповторне явище українського театру. Тому не дивно, що привітати її на ювілейний вечір, що відбувся в Національному академічному драматичному театрі ім. І. Франка, зібралось багато відомих митців, політиків, представників громадськості, творчих колективів. Ювілярку вішували, зокрема, франківці (директор, заслужений діяч мистецтв України С. Мойсеєв), депутатський корпус Верховної Ради України (віце-спікер, заступник ВО “Свобода” Р. Кошулинський), Інститут екранних мистецтв (В. Горпенко), Товариство “Просвіта” (М. Нестерчук), Українське козацтво, ліцеїсти-богунівці, Спілка театральних діячів, Національна Рада жінок України тощо. Особливо приємно було їй приймати вітання від колег з театру “Пам’ять”, який вона створила, а також дітей зі Зразкового театру пісні “Ладоньки” (керівник С. Садовенко) та багатьох інших колективів і просто шанувальників її таланту. А наша розповідь про її творчість — ще один листочок у лавровий вінок її слави.

Гали Яблонській створювати дуже органічні образи, з вражаючою логічністю розвитку

доська й син... І їм так потрібне їй тепло й не розгублені почуття.

...Переповнена зала рідного театру. Сьогодні глядачі прийшли вшанувати геніальну нашу мисткиню. Це її Олеся Богданівна з “Самотньої Леді” — біографічний бенедіс, завдовжки понад 80 років! На сцені вона — Богиня. Як і колись, така ж красива й молода. Така ж осяяна та одухотворена благородною красою. З гордою поставою й почуттям власної гідності — зразок шляхетності. Літа пройшли крізь неї мимохідь, залишивши лише вантаж величезного творчого доробку. А точніше — життєвого. Бо не багатьом із людей щастить зроби-

тели й цілісність наскрізної думки... Кілька відгуків з преси: “...Яблонская играет в полную силу своего темперамента, показывает такой накал чувств, какого, попросту говоря, многие из нас давно не видели. Она показывала нам искусство в “полный голос”, “искусство открытого темперамента”, адресованного прямо от сердца к сердцу. И многие надолго запомнят это новое имя молодой актрисы на столичной сцене й франковцев (Советская культура, 22.11.1960 г.).

А ось із “Вечірнього Києва” (18.03.1960): “Сергій Герасимов про шляхи нашого кіно”: “Я бачив в Києві виставу “Не судилося”. Франківці — наші давні друзі. Їхнє мистецтво усім нам в Москві добре відоме. Чесно кажучи, відкриттів від цієї зустрічі я не чекав. Трапилось інакше... Спектакль схвилював... Я безмірно вдячний артистці Г. Яблонській — вона висікла живі сльози з очей щирістю своєї творчості. Не розчулила — ні, — вразила наближенням до високого народного мистецтва. Чому ми не бачили її в кіно? — здивувало мене.

...Та вона ж прекрасна, коли грає! Глибше треба нам замислюватися над красою, справжньою поезією людини!”

Її кликали в кіно. І великий Герасимов, і геніальний Довженко... Та вона не піддалася спокусі миттєвої, як здавалося, слави. Боялася розпоршиться... А вже театр — це щось справжніше, вічне! Та й сім’я була, якою дорожила. Чоловік,

ти бодай половину із того, що зробила Вона. Створила, розповіла, організувала, поставила, написала, показала...

Талант Яблонської настільки багатогранний, що важко сказати, в яких сферах творчості людської вона б не проявилася. Навпевно, “недорезаність” Галини Гілярівни безпосередньо на сцені (перепрошую за таку стилістичну конструкцію) вили-

Самотня леді

Вона народилася в театрі. І шекспірівська аксіома, що життя — це театр, саме про неї. Її мама, Марія Станіславівна, була професійною артисткою. Вітчим — режисером й актором цього пересувного театру... Тож усе її дитинство минало за лаштунками сцени, у переїздах і виставах. Її дитячі ігри теж були “в театр”. Іншого вона не знала. На професійну сцену (про що є “документальні підтвердження” — грамоти) вона вийшла в... шестирічному віці. І відтоді — 80 років (!) не сходять з відриття.

Це про геніальну актрису, улюбленицю вже кількох поколінь, народну артистку України Галину Гілярівну Яблонську. На тлі разуючої бездуховності й буняння безталання є Вона — геніальне втілення таланту, вічної краси й нескореності долі, як і самої буремності часу. А ще як унікальний приклад служіння Україні, її народу саме через мистецтво. Бо ніщо інше, на її думку, не здатне так глибинно розбудити народну пам’ять, самоідентичність, так міцно сформувати в людині найкращі прояви патріотизму й любові. І ніщо інше, як краса мистецтва не здатна так творчо наснажувати людину на творення цього добра в ім’я інших, своєї землі й нащадків...

Життя її не було легким. Пересувні театри, до яких вона була “приписана”, переїзди, необлаштованість гастролей, дуже тонке відчуття життя з усіма його вимірами відшліфувало в ній кристалічну чистоту, чітке розмежування правди й фальші. З цим індикатором вона й прожила життя на сцені. Прожила в усіх своїх численних ролях (а їх близько двохсот — разом із кіно, радіовиставами). Не зіграла (вона й слова цього не любила), а прожила. І слава Богу, живе й радує нас, напуваючи своєю життєдайністю й вірою в завтрашній день. У Добро.

Високопоставлені столичні чиновники, перебуваючи у справах, потрапили в “периферійний” (Дніпропетровський пересувний) театр і були зарочовані перлиною — молодесенькою актрисою Галочкою Яблонською. Її Харитина (“Наймичка”) вразила не тільки трагічністю і реалістичністю, а й внутрішньою нескореністю недолі. І невідому в масштабах України актрису (хоча за відгуками в тогочасній пресі їй пророкували велике майбутнє) запросили до столичного театру ім. І. Франка.

Дебют Яблонської на столичній сцені в образі Галі у драмі Т. Шевченка “Назар Стодоля” не тільки полонив корифеїв і глядачів, а пожиттєво закріпив за цією сценою. На довгих 60 літ!

Робота з генієм, апологетом сценічного мистецтва Амвросієм Бучмою, іншими “класиками” українського театру наснажувала її на опанування нових ролей і висот. Не перерахувати всіх пережитих нею життів — від безталанних Галь — (“Лиша доля” Старицького, “Назар Стодоля” Шевченка), Катрі “Не судилося” Старицького (за цю роль вона отримала звання заслуженої артистки України), Софії “Безталанна” Карпенка-Карого, Анелі (“Для домашнього вогнища” за Франком), Леді Макдуф “Мак-

бет” Шекспіра, Марусі (“Маруся Богуславка” Старицького, Марини (“Марини” за Шевченком), Гелени (“Касандри” Лесі Українки) до сучасних героїнь — Чайки (“Банкір” за О. Корнійчуком), Ольги “Веселка” М. Зарудного), Катрі “Фараони” О. Коломійця, Мар’яни “Персональна справа” І. Штейна, Аделіни Тошевої “Мата Харі” Н. Йорданова) тощо — вистачить не на один послужний список. Усі вони незабутні, неповторні, глибокі й хвилюючі. Наповнені її світосприйняттям. “Дівчинко, ти вчись розмежувати роль і себе, “образне” й особисте, бо тебе так на довго не вистачить”, — напучували “старші”. А вона так “перевтілювалася”, так вживалася в свої образи, що по закінченні вистави навіть не вистачало сил розгримуватися. І шоразу з новою силою і глибиною переживала їхнє життя.

У неї закохувалися всі державні вожді й чиновники, але... владою вона ніколи не була обласкана. Насамперед за ту внутрішню непокірність, нездатність прислужувати чи запобігати перед будь-ким. Їй вистачало визнання глядачів. Прочитую слова вдячної киянки Євгенії Новицької із надісланої Галині Яблонській поштівки: “Ви — окраса франківської сцени... Ваша Маруся Богуславка полонила не тільки чоловіків, а й нас, жінок... Скажу відверто, що мені було шкода Ваших моральних сил, така зворушлива до краю була у Вас віддача всієї себе... Ви мене не знаєте, але я, як і всі глядачі, вже не один десяток років знаю Вас і вважаю, що Ви — друга Заньковецька! Так, так, я кажу це цілком широм”.

Вторила багатоголоссям і преса, — високо поцінуючи її роботу над ролями, відзначаючи дуже цінні риси обдарування: внутрішню зібраність, наснаженість, розумне й економне використання зовнішніх й зображувальних засобів, що допома-

лася у її невтомній громадській діяльності. Воістину Всевишній дав цій Жінці сповна таланту, краси, мудрості, великодушності й небайдухості до життя на стільки літ! Вона — енергійна, пристрасна й досі запалює серця оточуючих. Уже п’ятнадцять років очолює громадську організацію “Міжнародна Ліга “Матері й сестри — молоді України”. Як ніхто інший, вона встала на протидію насильницькій дії дегенеративного мистецтва. Її диспути, конференції, семінари, громадські слухання на тему ролі й впливу формування молоді теж ляжуть до олтаря українського державотворення. Бо саме мистецтво (справжнє, не фальшиво-спопсоване) здатне якнайкраще формувати і справжню людину, громадянина, патріота, розвивати естетику й потяг до прекрасного, виховувати найвищі й найкращі людські почуття. Мистецтво вдосконалює людину, пробуджує найсокровенніші емоції й пориви. Мистецтво — зброя в руках генія. Саме тому ця літня жінка стільки зусиль, часу й таланту віддає громадській роботі. Жоден (!) із теперішніх митців не віддав стільки себе поза “роботою”, “сценою”, “основним призначенням”. Її призначення — Україна. За все у неї болить душа, всім переймається... Тож чиновники з багатьох міністерств, представники відомств, громадських і наукових організацій, установ (але не влади!) мають завдячувати насамперед за проведenu роботу державотворення саме їй.

Скільки часу вона віддає розсіванню Добра! Саме Добра, бо вся її філософія — Добром врятується світ, Добром відродиться Україна. “Думка матеріалізується, — постійно твердить Гілярівна. — Тож це Добро має проростати з наших добрих намірів і вчинків. І як взірєць безкорисливості і титанічної відданості Україні — вона, Галина Гілярівна Яблонська.

“Я не знаю, що мав би тут говорити й як дякувати міністру оборони України, але я можу сказати, що з 1992 року Галина Гілярівна заряджала нашу армію духом патріотизму”, — згадує генерал-майор, колишній начальник Національного військового ліцею імені Богун Леонід Кравчук. Бо за багато років Яблонська поставила стільки вистав, провела вечорів, заходів на тематику військово-патріотичного виховання, стільки провела цієї “виховної роботи”, скільки начальники штабів не запланували на всі роки.

Театр Історичної пам’яті — як передовий загін агітпропу з виставами — від Криму до Закарпаття.

...Нагороди, титули, вислуги, преференції, блага — не для неї. Вона поза ними (чи без них!), бо “найнародніша артистка!”. Її особисті проблеми — то тільки її...

“Небо над Землю тримають Атланти. Завдяки їм тримаються на цій грішній землі Добро й Правда, вічні постулати нашого буття”, — це від українського академіка, естета й хранителя Слова Петра Кононенка. Сьогодні цей Атлант в образі красивої богеми жінки Галини Яблонської. На своїх плечах, крилах стільки літ із дивовижною силою це Піднебесся Вона несе для нас. І Вона — серед нас. Справжня вдячність у нас віддається... потім...

Низько кланяємося, многая літа, Галино Гілярівно!

Віктор Мішалов: «Китастий мене зустрів, мов рідну дитину»

Наш гість — видатний українсько-австралійсько-канадський бандурист Віктор Мішалов. У нього три вищі музичні освіти: університет і педінститут (м. Сідней), київська консерваторія. А ще захищена дисертація у Харківській державній академії культури, навчання у видатних бандуристів: Григорія Китастого, Василя Ємця, Георгія Ткаченка, Леоніда Гайдамаки.

Батько Віктора Мішалова — Юрій Маркович народився в Березоточі на Лубенщині у сім'ї фармацевта. Коли почалася війна, йому не було й сімнадцяти, тож в армію не взяли. А коли прийшли німці, забрали на роботу в Німеччину. Там батрачив майже чотири роки. Зустрів майбутню дружину. Повінчалися. Залишилися на чужині. Поїхали спочатку до Австралії, а потім до Канади... Скільки Віктор себе пам'ятає, вдома говорили винятково українською. На стіні висіла мапа, на якій позначені не лише великі міста України, а й села. Коли у тата був час, він підводив сина до цієї мапи і вони мандрували дорогими його серцю шляхами...

Нині заслужений артист України, засновник Канадської капели бандуристів Віктор Мішалов мандрує світами, пропагуючи українську культуру, адже його серце у вітчизні батьків.

— Пана Вікторе, якими творчими справами нині переймаєтесь?

— Викладаю, пишу музику, зокрема до документальних фільмів, майструю бандури, концерту. Запам'яталися виступи в Аргентині, де мені вдалося у складі чудового ансамблю виконувати твори П'яццолі. Уявляєте, танго і бандура, яка видає дуже специфічний звук. Вийшло вдало.

— Де Ви викладаєте?

— У державній школі в Торонто. У моєму підпорядкуванні духовий оркестр, хори, капела бандуристів. Даємо концерти, виступаємо на різних українських святах.

— Канада нині підтримує і пропагує українську культуру?

— Авжеж. Я пішов працювати до державної школи, щоб, поперше, мати змогу оплатити всі мої зацікавлення. По-друге, на державній роботі в мене є багато вихідних, літо — вільне. Я запросто можу в серпні-липні гайнути в Австралію чи Латинську Америку, адже на південній кулі у цей час концертні сезони в розпалі.

Із понеділка до п'ятниці з восьмої до шістнадцятої години займаюся з колективами. Навчаю також дітей із різними вадами, маю з ними колосальні успіхи. Я дуже терплячий. Дитина може не вміти читати, але блискуче грає на музичному інструменті. Викладаю українську мову. Працюю з майстром музичних інструментів: виготовляю бандури й інші народні інструменти. Нещодавно захистив кандидатську дисертацію в Україні.

— Що спонукало зануритися в науку?

— У працях, надрукованих в Україні, надто багато білих сторінок, не згадуються визначні діячі, проігноровано певні події. Деякі речі неправильно подано. Тож я вирішив: треба це виправляти. Почав писати й публікувати статті в різних журналах. Мені підказали, що мої розвідки треба зафіксувати в кандидатській дисертації. Взв'язався за неї, почав виступати на різних конференціях, друкувати матеріали у ВАКівських виданнях.

Українська культура пережила жахливі роки, знищено багато прекрасних людей і творів. Але замало це констатувати. Треба шукати, реконструювати, відроджувати. Я скрупульозно вивчаю знахідки, беру до репертуару, демонструю.

В Україні за радянської доби формалізували все, зокрема науку і гру бандуристів. Дозволяли грати твори тільки членів Спілки композиторів. Проте як професійний композитор у кабінеті на-

пише щось геніальне для бандури, якщо він її навіть не бачив? Ми втратили традиції, пласт авторів, котрі добре грають на бандурі. А жменька митців, що залишилась, воює з системою, створеною для того, аби тримати людей у певних рамках. Якщо людина порушує ці параметри, вона потрапляє під жорстку критику.

— Харківська бандура, яка зараз у Ваших руках, певно, найулюбленіша. Яка її передісторія? Звідки вона у Вас?

— 14-літнім я побачив плакат якоїсь турагенції: “Come to Kuev Travel”. Саме така бандура була на цьому плакаті. Через роки, приїхавши до Києва, зайшов до капели бандуристів, що бандуру, що зараз у моїх руках, мали викидати, її списали. Я купив її, відремонтував, модернізував.

Маю багато інструментів-експериментів. Хочу, аби люди знову повернулися до харківської бандури. Треба братися за списані інструменти і переробляти їх на харківську манеру, а це гра обома руками (на відміну від київської), вона доволі складна, не всі бандуристи в Україні наважуються її освоїти.

Я знайшов спосіб відновлення: інструменти можна не тільки врятувати від знищення, а й поліпшити їхнє звучання. Причому мої бандури електрифіковані, можна грати в будь-якому сучасному ансамблі, регулюючи потужність і якість звуку. Цей експеримент не припиняється.

— А скільки у Вашому арсеналі інструментів?

— Тридцять. Відрізняються звучанням. У одних звук довший, у других — коротший. Різні тембри. Одні бандури мають капрові струни, щоб видобувати старовинний звук, другі — фосфорно-бронзові, треті — мідні. Різні інструменти для різної музики.

— Якою є Ваша слухацька аудиторія за місцем проживання? Адже українські емігранти асимілюються в англомовний соціум.

— Коли я повернувся з України (після навчання в консерваторії) до Канади, мене витиснули з української громади, я три-чотири роки зовсім не виступав для українців. Хоча жив тільки завдяки бандурі. До речі, коли вчився в університеті в Австралії, то вечорами ходив у китайський район і там грав на бандурі (й платівки продав), 90 доларів за годину заробляв.

Отже, є люди, яким бандура до вподоби. Японець Сакума грає на бандурі і співає українські пісні. Навіть з оселедцем ходить. Дуже загорівся цією справою.

Є різні аспекти зацікавленості. Комусь подобається симфо-

нічна музика з бандурою, комусь — ресторанна, патріотично налаштованим українцям подобається національна. Я все це граю. Виконую авторські й кобзарські твори, класику. У сольних концертах демонструю найширші можливості бандури.

Завдання музиканта — зацікавити публіку. А інакше для чого він взагалі грає. Тож намагаюся вишукувати такі речі, які хвилюють, цікавлять слухачів. Доводиться виступати з багатьма видатними іноземними музикантами й симфонічними оркестрами. Американський композитор Юрій Олійник із Сакраменто спеціально для мене написав концерт, який я виконую, є запис.

— І англійською співаєте?

— Авжеж. Я об'їхав Велику Британію, Голландію, Бельгію, Францію, Ізраїль, Австралію, США, Канаду. Виступав на Олімпіаді в Лос-Анджелесі, на різних музичних фестивалях із зірками сучасної музики.

До речі, у Канаді й Америці легше виступати, ніж в Україні, бо є великі згуртовані громади, вони запрошують бандуристів, оплачують виступи. Цікаво, що в Україні люди чекають, аби концерти організувала держава. А в нас — орендував зал, виставив рекламу — і люди приходять. Є також особи, які запрошують музикантів до себе на домашні концерти: після вечері музикант грає, а потім спілкується зі слухачами, презентує свої диски. Українське життя в Торонто доволі жваве. Є українські газети, радіо, телебачення, всім українських шкіл, кафедра української мови в університеті.

— Чи існують відмінності в розвитку творчості бандуристів в Україні та діаспорі?

— Наш репертуар відрізняється від того, що виконують в Україні. Навіть тепер фольклорні колективи в Україні мають “проїдений”, очищений репертуар. Вони майже не співають стрілецьких чи церковних пісень у супроводі бандури, хоча, власне, це специфіка цього інструмента. Додавання інших інструментів губить кобзарську специфіку, як наслідок — майже немає чистого звучання бандури.

— Окрім бандури Ви ще взялися за кобзу.

— Коли я був зовсім малим і часом комизився, батько, аби забавити мене, брав стареньку кобзу, куплену на якомусь ярмаркові, і грав. У мене висихали сльози, і зачаровано слухав. На жаль, під час переїзду в Торонто батько не взяв кобзу — валізи були переповнені необхідними речами.

І ось через багато літ я вирішив

навчитися грати на кобзі. У самого Григорія Китастого. Написав до США листа і почав чекати. Відповідь отримав аж через чотири місяці (капела увесь цей час була на гастролях) і вже наступного дня вирушив у дорогу. Китастий зустрів, мов рідну дитину. Нагодував, напоїв. І відразу ж перейшов до справи. І перший урок відбувся в день мого приїзду. Учителював, а я слухав. Це був великий концерт для одного слухача. Потім постелив у своїй кімнаті і сказав: “Оце тут житимеш”...

Так я і прожив у його домі майже дев'ять місяців, і за цей час я пізнав народне мистецтво глибше, ніж за всім рокам навчання в музичному училищі й консерваторії. Китастий — не тільки великий музикант, а й геніальний педагог. Особливо він любив пісні, записані на Полтавщині. Напевне, тому, що сам родом із Кобеляк. Його батьківська хата стояла на березі Ворскли. Вечорами до неї сходилися селяни поспівати. Інколи спів затягувався за північ. Йому подобався істинно народний спів. Гастролюючи по світу, неодмінно привозив звідти дві-три касети наших пісень. Здавалося, звідки в Німеччині чи Аргентині взятися українським пісням, — але він їх знаходив. “Світ, — любив повторювати Григорій Трохимович, — і малий, і тисний. Сьогодні ми нашу Україну маємо скрізь і навіть ось тут, у Чикаго, бачимо її, чуємо, живемо нею...”

— Ваша майстерня у Торонто виготовляє бандури. А в Україні їх практично не роблять.

— Я пропонував у Міністерстві культури замовити нашому майстрові бандури для музичних шкіл. Нагадав, що електроніка і синтезатори Міністерство закуповує в Японії й Китаї, чому б не імпортувати бандури з Канади? Але в Мінікульті організували обговорення цього питання на круглому столі й вирішили не купувати інструменти в Канаді. А тим часом Чернігівська фабрика і надалі не випускає інструментів...

До речі, ми виготовляємо й пластикові бандури, оздоблені під дерево, використовуючи технологію найсучаснішої американської

гітари. Такий інструмент коштує 60 доларів замість 600, як дерев'яний. Цей вид пластмаси використовують для виготовлення пропелерів для гелікоптерів. Така бандура легка, зручна, має добрий звук, не б'ється. Її не шкодять вологість і температурний режим, якого нині не завжди дотримуються в дитячих музичних школах України.

— Які ще парадокси Вас дивують в Україні?

— Відсутність нотної літератури. Мій дядько Григорій Бажул навчався у Харкові у Гната Хоткевича. Коли його арештували й мали конфіскувати майно, дружина дала моєму батькові оберемок рукописів. Він їх вивіз до Австралії. Таким чином у мене опинилося чимало композицій Гната Хоткевича. Також є рукописи, які я отримав від Леоніда Гайдамаки зі США — він викладав бандуру в Харківській консерваторії після Хоткевича, був художнім керівником оркестру народних інструментів. У Детройті жив інший учень Хоткевича — Григорій Назаренко, який був учасником Полтавської капели бандуристів. Були й інші учасники, вони ділилися спогадами, мали нотні записи. Мені вдалося це все зібрати. Я видав у Харкові збірник творів Гната Хоткевича, які він писав для своїх учнів, та працю “Бандура та її репертуар”.

Чимало нотних збірок видаємо у Канаді. Книжки поширюємо через Фундацію імені Гната Хоткевича. На всі музичні школи України ми вислали лист із інформацією, які книги вийшли і де їх можна придбати. Але зазвичай музичні школи цих книжок не купують. Чому? Питання до Мінікульту й українців.

Із Канадською капелою бандуристів я об'їздив увесь світ. Двічі гастролювали в Україні. Хотілося б повторити, але ніяк не виходить. Зверталися до Міністерства культури, і до Президента. Є обіцянки, а конкретно нічого не пропонують. Хоча ми готові виступати безкоштовно. Надайте лише залу чи стадіон.

Спілкувався
Володимир КОСКІН

Януш Леон Вишневський: «Наука — це моя жінка, а література — коханка»

— У Ваших книгах багато наукових фактів. Це спосіб популяризації знань?

— Я не перестаю бути науковцем, коли пишу романи. Це моя професія, тому вношу наукові факти у свої книги, починаючи ще з “Самотності у мережі”. Взагалі я рухаюся у двох світах — науки і творчості, де наука — це моя жінка, а література — коханка. Тому не дивно, що в моїх романах поєднуються два світи, підтверджуючи, що науковці теж уміють кохати та передавати емоції.

— Ви пишете в різних жанрових формах. Як Ви їх обираєте?

— Я не гуманітарій, тому взагалі не розуміюся на жанрах. Читаю газети і вже звідти дізнаюся про жанри моїх книг, визначені філологами. Я не прив'язуюся до форми, а просто передаю історії, від чого отримую багато задоволення. Найбільше люблю форму оповідань.

— Ви приїхали до України не лише на “Книжковий Арсенал”, а й презентувати свою нову книгу. Розкажіть про неї.

— По-перше, довелося докласти багато зусиль, аби ця книга вийшла спершу в українському перекладі, а не російському. І це вдалося, зокрема завдяки вашій пере-

кладачці Тетяні Чужій, з якою співпрацюю вже не перший рік. Головна героїня “На face із сином” — прототип моєї матері, про сексуальне життя якої я й розповідаю.

— Книга “На face із сином” містить чимало гостросоціальної проблематики: ста-

24 травня, у День слов'янської писемності й культури, у Мистецькому Арсеналі відкрився III Міжнародний фестиваль “Книжковий Арсенал” — найбільша подія в Україні, що об'єднує літературу й мистецтво.

“Книжковий Арсенал” має на меті створення актуального культурного контексту для книговидавництва і читання та пропонує широкий вибір художньої, дитячої, pop-fiction і мистецької літератури. Фестиваль і книжкова виставка триватимуть до 1 червня.

На 10 майданчиках у Мистецькому Арсеналі відбудуться сотні подій за участю 200 видавництв, книжкових проєктів і міжнародних партнерів, найвідоміших і найулюбленіших українських авторів. Зокрема цього року в “Обміні речовин” — спеціальному проєкті фестивалю — вели публічні діалоги Оксана Забужко та Ігор Померанцев, Юрій Андрухович і Микола Рябчук, Віктор Неборак та Іван Малкович, Андрій Курков і Юрій Винничук, Борис Херсонський і Олександр Ройтбурд.

Спеціальним гостем фестивалю став один із найпопулярніших польських письменників, автор екранізованого роману-бестселера “Самотність у мережі” Януш Леон Вишневський, який цього разу представив дві нові книги для дорослих і дітей.

Скориставшись цією нагодою, Польський центр Інституту філології 24 травня організував зустріч студентів із письменником у залі Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка. Модерувала зустріч і ставила запитання знайомо в Україні польському прозаїку Тетяна Чужа, к. філол. н., асистент кафедри полоністики Інституту філології та перекладач книг Януша Леона Вишневського українською.

тис жінки у суспільстві, політика, релігія. Чим це спричинено?

— У моїх книгах багато історії, а от політику я намагаюся не писати. Ще в дитинстві батько мені казав: якщо не вчитимуся, то стану політиком. Я злякався й

зробив усе, аби цього не трапилось. Тепер, як бачите, я двічі доктор наук — інформатики і хімії.

Релігія — теж певна політика, тому релігійної теми я також намагаюся уникати. Книга “На face із сином” написана в сюрреалістичному ключі. У ній я описую польсько-німецькі відносини, які відчув на собі, живучи вдома (мати довгий час жила у Німеччині, батько був поляком). Книга описує сексуальне життя матері, а це — з релігійної точки зору — неприпустимо. Тому тема релігії раз у раз усе ж впливає.

— Головна героїня нової книги — Ваша мати — хоче, аби головний герой потрапив у пекло. Чи боїтеся Ви пекла?

— Я не боюся потрапити до пекла, бо знаю, хто на мене там чекає — моя мати. І взагалі, пекло — дуже цікаве місце, де можна зустрітися з визначними особистостями. Наприклад, у книзі моя мати хоче, аби її син побачився з Гітлером, Фройдом, Єсениним, які, як і всі генії, потрапили в пекло.

Насамкінець зустрічі Януш Вишневський відповів на запитання студентів і підписав їм книги.

Спілкувалася Олександра КАСЬЯНОВА
Фото Станіслава ЗОЛОТУВСЬКОГО,
прес-центр Інституту філології

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА—2013

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617, сторінка 71 в “Каталозі”

на 1 місяць 9 грн 37 коп. на півроку 53 грн 37 коп.
на 3 місяці 27 грн 51 коп. на рік 105 грн 54 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ соціальної тематики
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Відділ просвітянської роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57

Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН
278-63-69

Кореспондент
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Інтернет-редактор
Олександр ЛИТВИНЕНКО
279-39-55

Черговий редактор
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ
у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Наклад у травні — 21 200
Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

